

ARCHEOLOGISCHE WERFBEGELEIDING VAN HET BODEMARCHIEF TUSSEN DE BUDAstraat, DAM EN KORTE KAPUCIJNENSTRAAT TE KORTRIJK

EINDVERSLAG 2018J49

ABO Archeologische Rapporten 556

Rapport opgemaakt door: Pedro Pype, Jan Coenaerts en Maarten Praet

Derbystraat 55

9051 Gent

december 2019

Dossiernr. 24791.R.01

OE: 2018J49

Gent

COLOFON

Titel

Archeologische werfbegeleiding van het bodemarchief langs de Budastraat, Dam en Korte Kapucijnenstraat te Kortrijk

Auteurs

Pedro Pype, Jan Coenaerts en Maarten Praet

Projectnummer

- 24791 (intern)
- 2018J49 (AOE): Werfbegeleiding

Plaats en Datum

Gent, december 2019

Reeks en nummer

ABO archeologische rapporten 556

ISSN 2406-3940

RAPPORTFICHE

Template

Versies		
Versie	Datum	Status
v0	07/09/2018	Interne draft
v1	03/12/2018	Externe draft / definitieve versie
v2	06/12/2019	Definitieve versie

Projectteam	
<i>Functie</i>	<i>Naam</i>
Projectleider	Pedro Pype
Business Unit Manager	Toon Moeskops
Kwaliteitscontrole	Jan Coenaerts
General Director	Patrick Hambach

INHOUD

Deel 1 : Inleiding.....	8
1 Inleiding.....	8
1.1 Thesaurus	8
1.1 Administratieve gegevens	8
1.2 Aanleiding voor het onderzoek	8
1.3 Afbakening onderzoeksgebied	9
2 Aard van de bedreiging	11
2.1 Huidige situatie	11
2.2 Toekomstige situatie	17
3 Besluit bureaustudie	21
3.1 Interpretatie en datering.....	21
3.2 Samenvatting en inschatting potentieel tot kennisvermeerdering	21
4 Besluit prospectie met ingreep in de bodem.....	23
4.1 Kennisvermeerdering en waardering.....	23
4.2 Datering.....	24
4.3 Potentieel tot kennisvermeerdering en samenvatting	24
4.4 Afbakening en motivering werfbegeleiding.....	25
5 Werfbegeleiding (Opgraving)	26
5.1 Inleiding en strategie.....	26
5.2 Zonerings	26
5.3 Onderzoeksvragen	27
5.4 Strategie	27
5.5 Randvoorwaarden.....	28
5.6 Observaties en registratie van vondsten	28
5.7 Observaties en registraties van stalen voor natuurwetenschappelijk onderzoek.....	28
5.8 Conservatie-assessment.....	29
6 Zone A: Beddenhuis	30
7 Zone B: bouwput binnen soilmix-wand.....	33
7.1 Stratigrafie.....	36
7.2 Archeologische sporen	45
7.3 Kennisvermeerdering en waardering en vergelijking met de resultaten van het vooronderzoek.....	67
8 Interpretatie	69
8.1 Datering.....	69
8.2 Beantwoording van de onderzoeksvragen:	70
8.3 Potentieel tot kennisvermeerdering en samenvatting	71

9	Kwaliteitscontrole en ondertekening.....	73
10	Bibliografie	74
11	Overzichtsplan.....	76
12	Sporenlijst.....	77
13	Vondstenlijst.....	78
14	Monsterlijst	79

LIJST VAN FIGUREN

Figuur 1: Ligging studiegebied. Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)	9
Figuur 2: Ligging studiegebied. GRB met aanduiding studiegebied (bron: Geopunt 2017)	10
Figuur 3: Kadasterplan met aanduiding van het studiegebied (rood) (bron: CadGIS 2017).....	10
Figuur 4: Ligging studiegebied. Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)	11
Figuur 5: Huidige situatie vanaf de Korte Kapucijnenstraat (opdrachtgever 2017)	12
Figuur 6: Huidige situatie vanaf Dam (opdrachtgever 2017).....	12
Figuur 7: Huidige situatie (overzicht) (opdrachtgever 2017).....	13
Figuur 8: Bouwplannen huidige situatie - gelijkvloers (opdrachtgever 2017)	13
Figuur 9: Bouwplannen huidige situatie – verdieping -1 (opdrachtgever 2017)	14
.....	15
Figuur 10: Foto van de kelder ter hoogte van het te slopen gebouw tijdens een terreinbezoek	15
.....	16
Figuur 11: Foto van de kelder van het te slopen gebouw tijdens een terreinbezoek	15
.....	16
Figuur 12: Foto van de ondergrondse gang in het oosten van het studiegebied tijdens een terreinbezoek	16
Figuur 13: Toekomstige situatie. GRB met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)	17
.....	18
Figuur 14: Toekomstige situatie vanaf Dam (opdrachtgever 2017)	18
Figuur 15: Toekomstige situatie (opdrachtgever 2017).....	18
Figuur 16: Bouwplannen toekomstige situatie - gelijkvloers (opdrachtgever 2017).....	19
Figuur 17: Bouwplannen toekomstige situatie – verdieping -1 (opdrachtgever 2017)	19
Figuur 18: Principedoorssnede van de toekomstige situatie (opdrachtgever 2017)	20
Figuur 19: Ligging studiegebied. Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)	22
Figuur 72: Algemeen sleuvenplan geprojecteerd op de orthofoto (Geopunt 2017).....	24
Figuur 20: Algemeen proefsleuvenplan archeologisch vooronderzoek (ABO nv 2018)	25
Figuur 21: Zonering werfbegeleiding (ABO nv 2018).....	26
Figuur 22: Algemeen zicht op de kelderverdieping onder het afgebroken beddenhuis voorafgaande de opvulling (Bron: initiatiefnemer 2018)	30
Figuur 23: Opvullen van de bestaande kelders met zeefzand (Bron: initiatiefnemer 2018).....	31
Figuur 24: Opge vulde kelders (Bron: initiatiefnemer 2018)	32
Figuur 25: Algemeen zicht op de zone (Werkput 3) binnen de soilmixwand gezien vanuit het noorden (ABO nv 2018)	33
Figuur 26: Algemeen grondplan van Werkput 3 met aanduiding van de aangetroffen sporen en structuren (ABO nv 2018)	34
Figuur 27: Algemeen grondplan van Werkput 3 met aanduiding van de TAW-waardes (ABO nv 2018)	35
Figuur 28: Detail zuidelijk deel van Werkput 3 (ABO nv 2018)	35
Figuur 29: Algemeen grondplan van Werkput 3 met aanduiding van de profielen (ABO nv 2018)	36

Figuur 30: Detail van profiel 3.1 in Werkput 3 (ABO nv 2018).....	37
Figuur 31: Tekening profiel 3.1 in Werkput 3 (ABO nv 2018)	38
Figuur 32: Profiel 3.1 in Werkput 3 (ABO nv 2018).....	39
Figuur 33: Tekening van Profiel 3.1 in Werkput 3 (ABO nv 2018)	40
Figuur 34: Profiel 3.2 in Werkput 3 (ABO nv 2018).....	41
Figuur 35: Tekening van Profiel 3.2 in Werkput 3 (ABO nv 2018)	41
Figuur 36: Aardewerk uit laag 4 onder spoor 3.9 (ABO nv 2019)	42
Figuur 38: Profiel 1.1 in Werkput 1 (ABO nv 2017).....	44
Figuur 39: Algemeen sporenplan van Werkput 3 (ABO nv 2018)	45
Figuur 40: Detail van Werkput 3 (ABO nv 2018)	46
Figuur 44: Algemeen zicht op de oostelijke ruimte structuur 3.15 (ABO nv 2018)	50
Figuur 47: Algemeen zicht op kuil spoor 3.9 (ABO nv 2018).....	53
Figuur 48: Doorsnede van kuil spoor 3.9 (ABO nv 2019)	53
Figuur 53: Detail fundering zuidelijke zijde van muur spoor 3.12 (ABO nv 2018)	57
Figuur 54: Boven aanzicht restant bakstenen riool aan de noordelijke zijde van muur spoor 3.12 (ABO nv 2018)	57
Figuur 55: Vooraanzicht restant bakstenen riool aan de noordelijke zijde (ABO nv 2018)	58
Figuur 57: Detail uit het stadsplan van na 1711 (Despriet 2010, p. 29).....	60
Figuur 58: Algemeen grondplan van Werkput 3 met aanduiding van de recente structuren (ABO nv 2018)	61
Figuur 59: Recente structuur centraal in Werkput 3 (ABO nv 2018)	62
Figuur 61: Algemeen zicht op de werkzaamheden met rechts de aanwezige citernes (ABO nv 2018)	64

DEEL 1 : INLEIDING

1 INLEIDING

1.1 THESAURUS

Bureauonderzoek, Kortrijk, Buda-eiland, late middeleeuwen, stadscontext, stadsversterking, 15de - eeuws Schuttershof en 17de -eeuws Kapucijnenklooster.

1.1 ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Projectcode	Onroerend Erfgoed: 2018J49
ISSN-nummer	2406-3940
Erkend Archeoloog	ABO nv
Erkenningsnummer	OE/ERK/Archeoloog/2017/000167
Naam + adres onderzoeksgebied	Heilig-Hart Ziekenhuis
straat + nr.:	Budastraat 30
- postcode :	8500
- fusiegemeente :	Kortrijk
- land :	België
- Lambertcoördinaten (EPSG:31370)	N: 72136, 435 / 169599,777 O: 72219, 636 / 169525, 288 Z: 72134, 039 / 169477, 807 W: 72103, 764 / 169498, 716
Kadaster	
Gemeente :	Kortrijk
- Afdeling :	2
- Sectie :	F
- Percelen :	F252n; F252s
- Onderzoekstermijn	December 2019

1.2 AANLEIDING VOOR HET ONDERZOEK

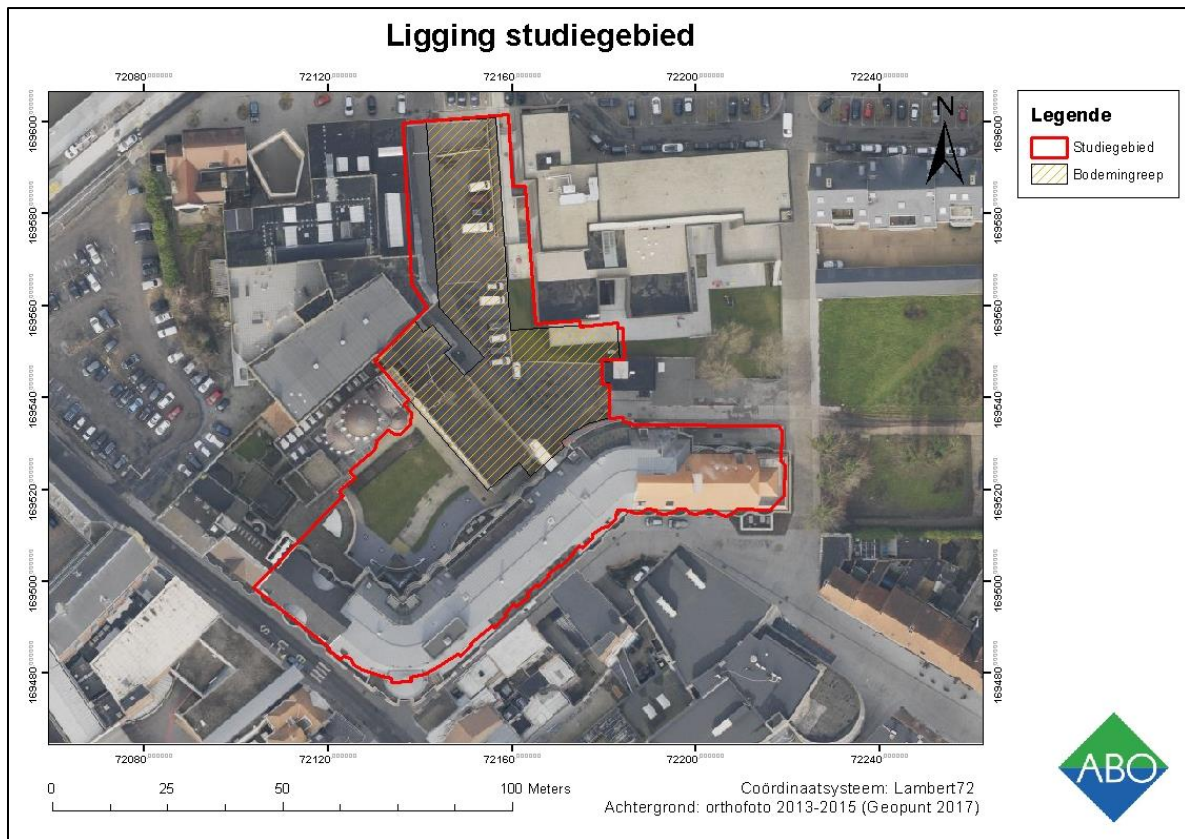
Deze archeologienota kwam tot stand in opdracht van de bouwheer naar aanleiding van het herbouwen van een beddenhuis met +/- 35 kamers en een uitbreiding van de bestaande kelder inclusief een nieuw logistiek liftgebouw aan de Dam.

De beoogde graafwerken voor de uitbreiding van de bestaande kelder, de funderingen van de geplande herbouw van het beddenhuis en een nieuw logistiek liftgebouw, worden beschouwd als een ingreep in de bodem. Doordat de oppervlakte van de te verkavelen percelen de drempelwaarde van 300m² binnen een archeologische zone overschrijdt en de ingreep in de bodem de grens van 100m² overschrijdt moet er, in het kader van het Onroerend Erfgoeddecreet, voorafgaand aan een bouwvergunning, een archeologienota worden opgemaakt om het archeologisch potentieel van de site te evalueren (art. 5.4.1. Onroerend Erfgoeddecreet).

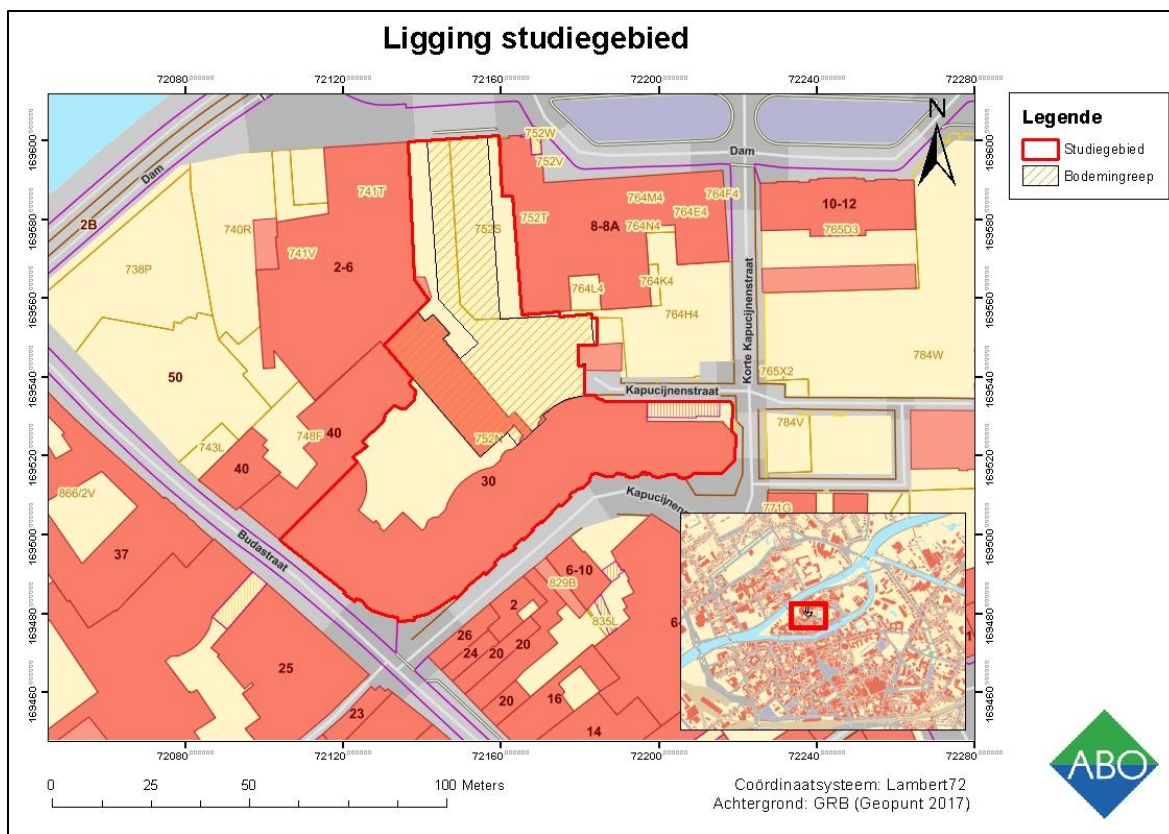
Deze archeologienota werd wetenschappelijk begeleid door dhr. Philippe Despriet.

1.3 AFBAKENING ONDERZOEKSGBIED

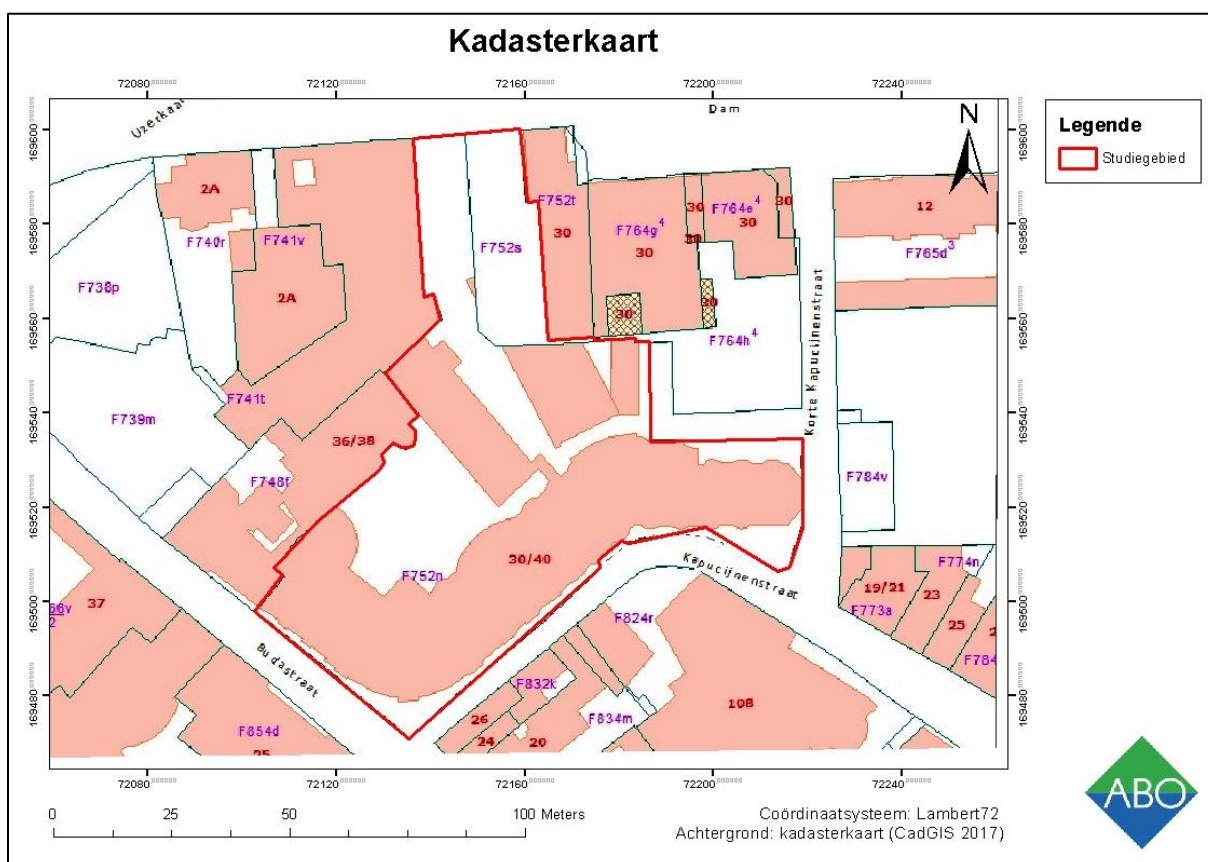
Het studiegebied is gelegen op het Buda-eiland in het noorden van de Kortrijkse stadskern, tussen de Budastraat in het westen, de Dam in het noorden, de Korte Kapucijnenstraat in het oosten en de Kapucijnenstraat in het zuiden. Het studiegebied bestaat enerzijds uit het oude gebouw van het Heilig Hart zorgcentrum dat zal afgebroken worden, anderzijds uit de nieuwe uitbreidingen die zullen plaatsvinden. De grenzen van het studiegebied komen overeen met de perceelgrenzen van de percelen F252n en F752s (fig.3).

Figuur 1: Ligging studiegebied. Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)

Figuur 2: Ligging studiegebied. GRB met aanduiding studiegebied (bron: Geopunt 2017)

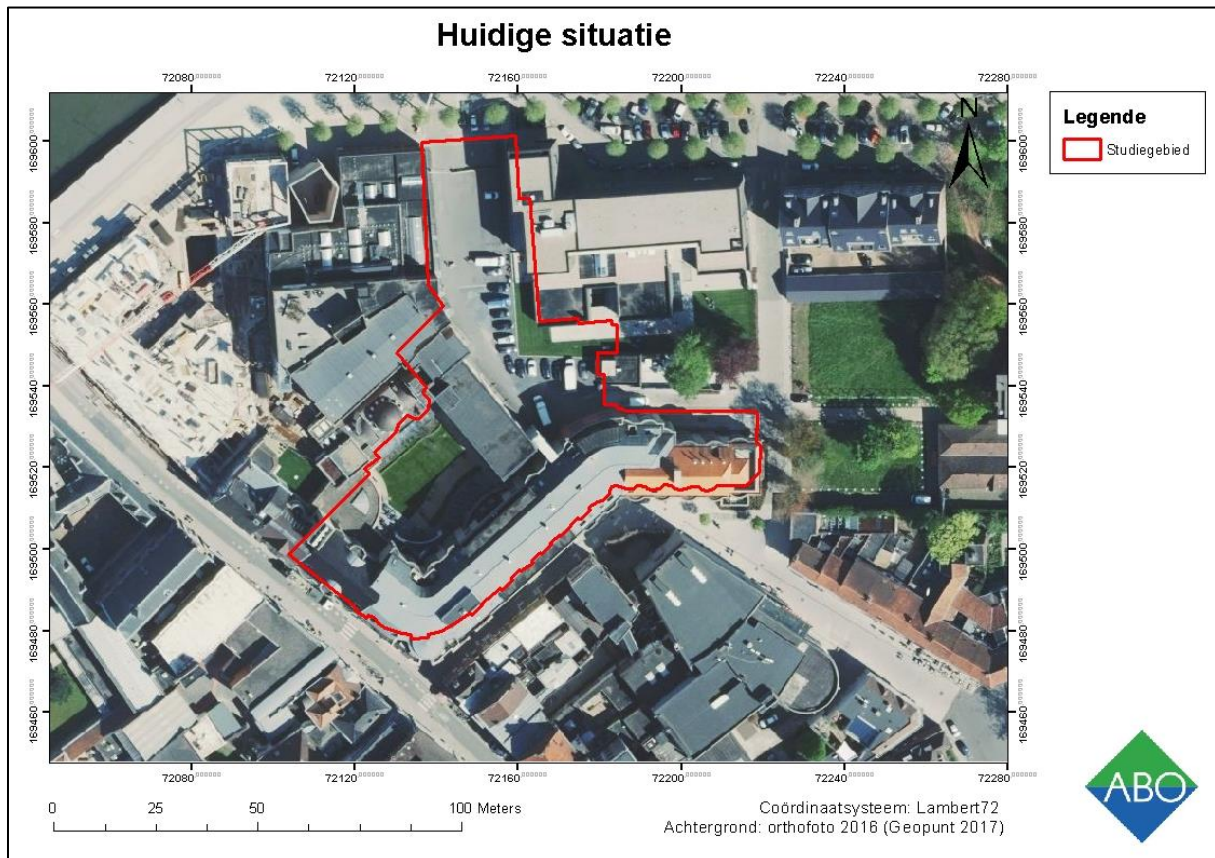

Figuur 3: Kadasterplan met aanduiding van het studiegebied (rood) (bron: CadGIS 2017)

2 AARD VAN DE BEDREIGING

2.1 HUIDIGE SITUATIE

De site is gelegen op het Buda-eiland te Kortrijk. Deze historische wijk was tot recent een onaantrekkelijke plaats binnen de stadskern, maar de laatste jaren werden meerdere renovatieprojecten uitgevoerd, waaronder ook de heraanleg van de Budafabriek. Het zorgcentrum van het Heilig Hart kan dan ook niet achterop hinken. Het gebouw werd binnen zijn huidige toestand tien jaar geleden opgeknapt na een brand op de bovenste verdieping. De initiatiefnemer geeft aan dat de centrale keuken momenteel te klein is en dient uitgebreid te worden vanwege het groeiende succes van de zorggroep. De buitenruimte tussen het kinderdagverblijf (gebouw grenzend aan de noordoostelijke zijde van het studiegebied) en het bestaande gebouw (gebouw in het zuidwesten van de bedreigde zone) werd gebruikt als parking en voor het laden en lossen van goederen. Het gebouw bestaat uit drie bouwlagen waaronder een kelderderdieping – de dakverdieping werd gesupprimeerd na de brand – en is dringend toe aan vervanging. In het oosten van het studiegebied is een ondergrondse gang met liftschacht gelegen. Er kan worden aangenomen dat dit deel van het studiegebied reeds verstoord is.

Figuur 4: Ligging studiegebied. Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)

Figuur 5: Huidige situatie vanaf de Korte Kapucijnenstraat (opdrachtgever 2017)

Figuur 6: Huidige situatie vanaf Dam (opdrachtgever 2017)

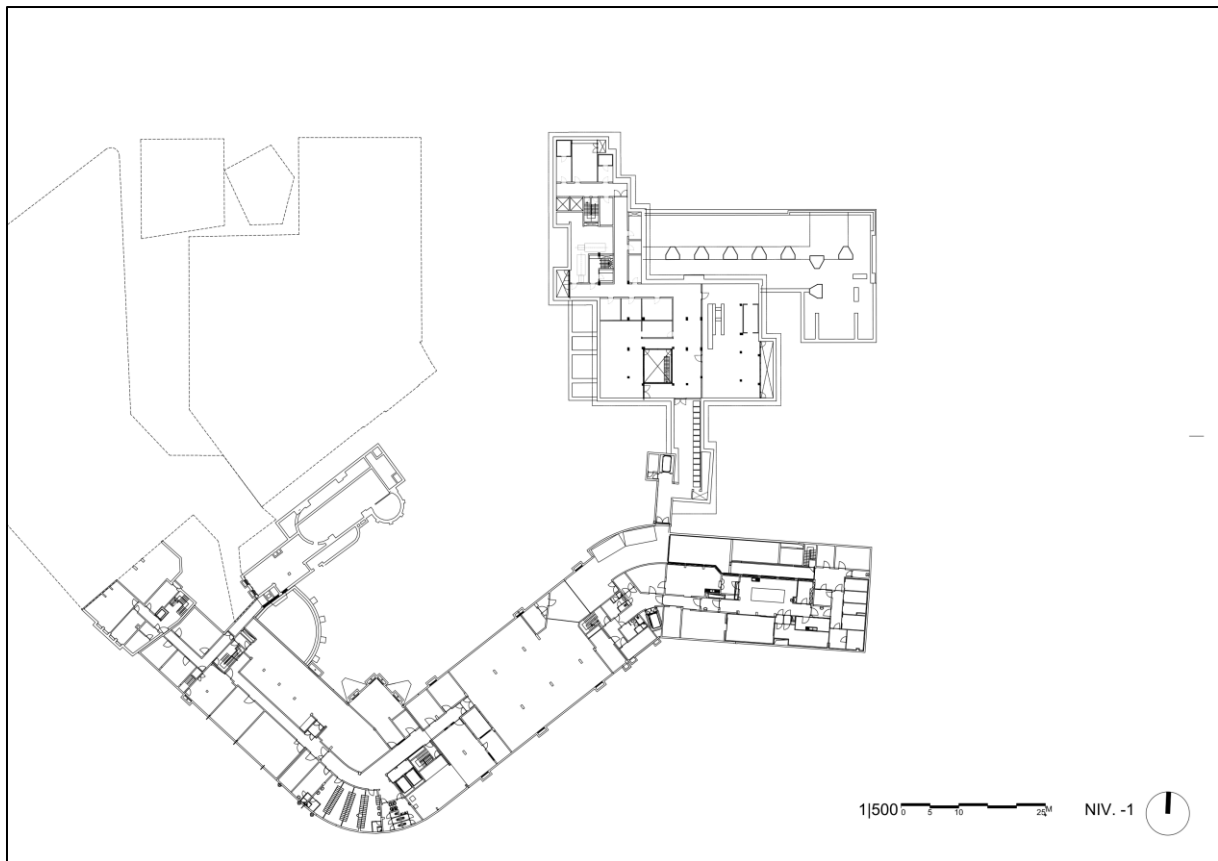
BESTAANDE SITUATIE

Figuur 7: Huidige situatie (overzicht) (opdrachtgever 2017)

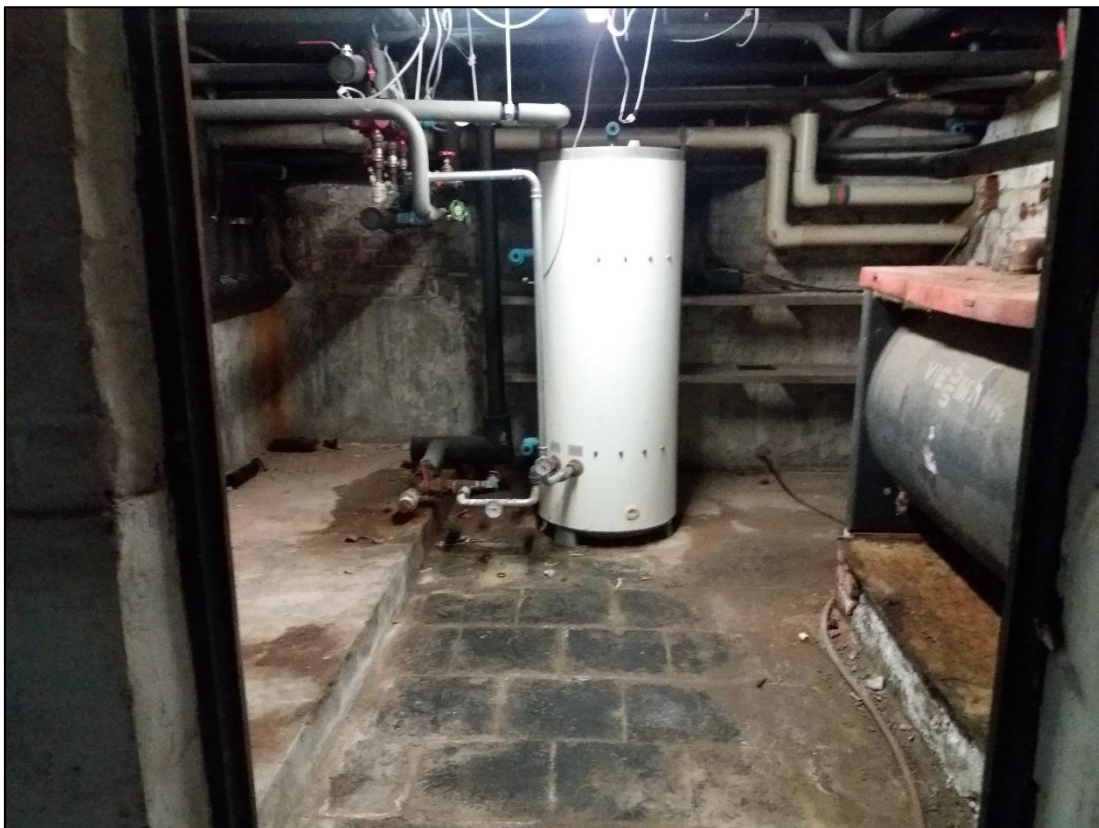
Figuur 8: Bouwplannen huidige situatie - gelijkvloers (opdrachtgever 2017)

Figuur 9: Bouwplannen huidige situatie – verdieping -1 (opdrachtgever 2017)

Figuur 10: Foto van de kelder ter hoogte van het te slopen gebouw tijdens een terreinbezoek

Figuur 11: Foto van de kelder van het te slopen gebouw tijdens een terreinbezoek

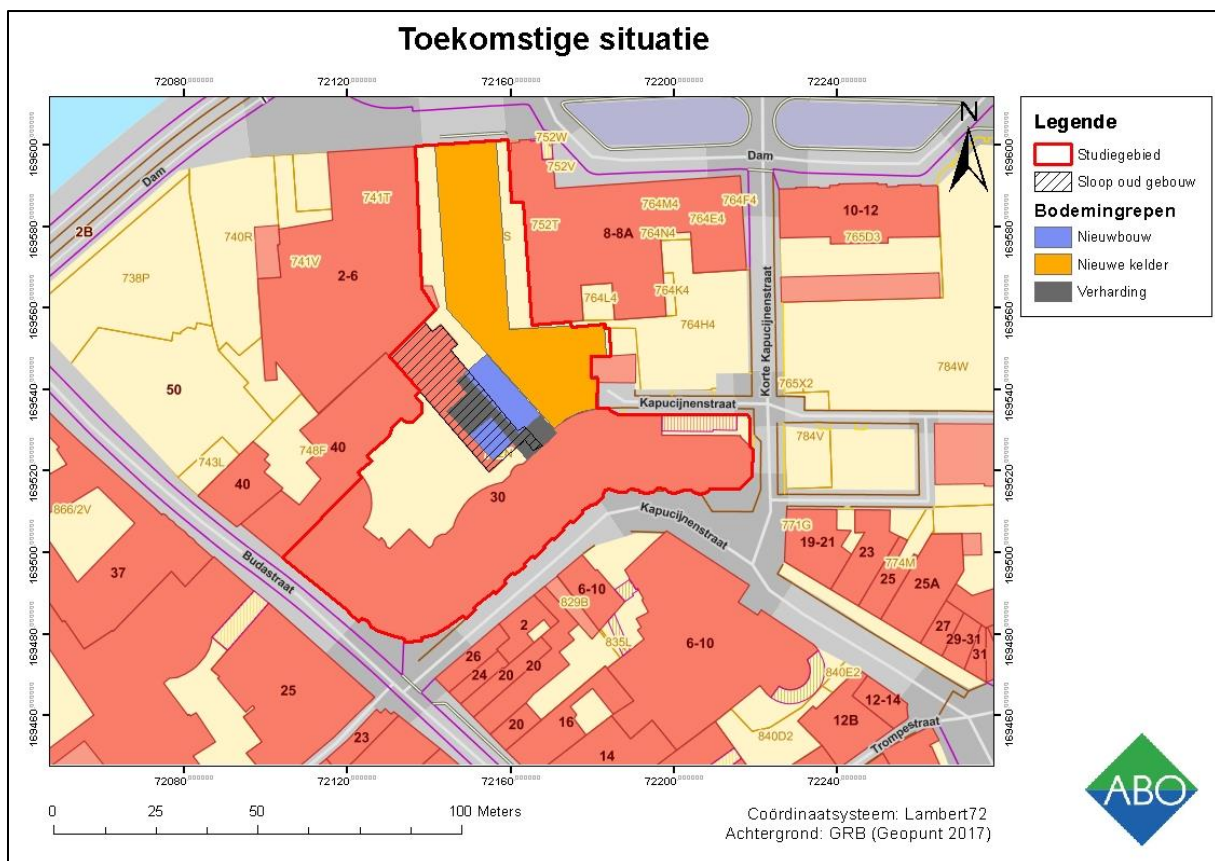
Figuur 12: Foto van de ondergrondse gang in het oosten van het studiegebied tijdens een terreinbezoek

2.2 TOEKOMSTIGE SITUATIE

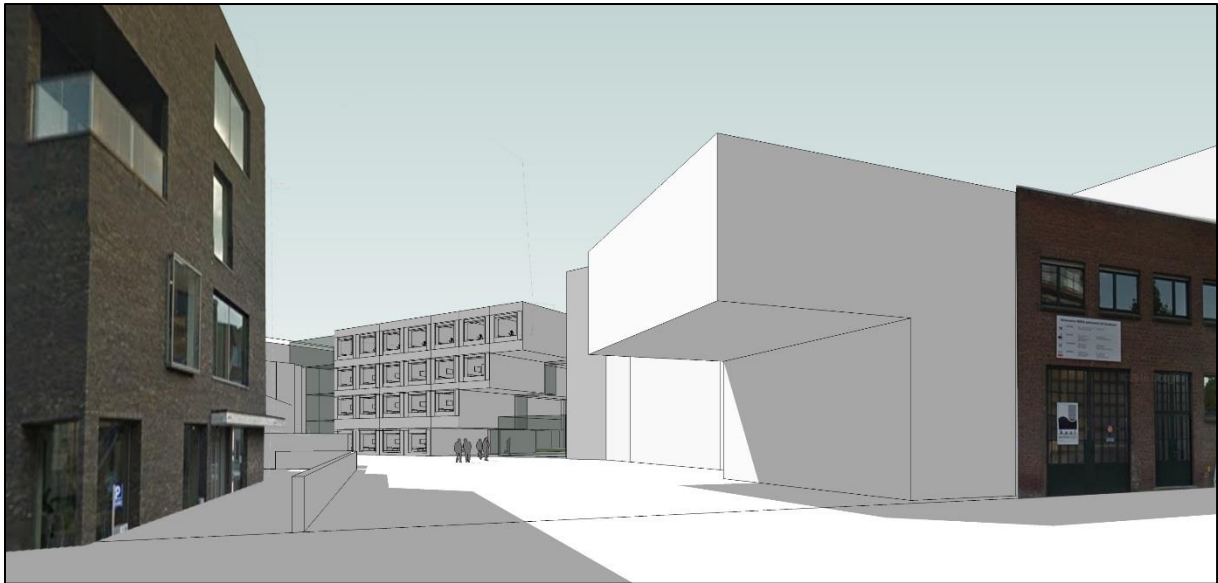
De aanleiding voor het project was het vervangen van het oude gebouw van het zorgcentrum, alsook de bouw van een nieuwe kelder. Dit maakt echter deel uit van een groter geheel, waarbij de stad Kortrijk een nieuwe look wil geven aan deze zone. Naast de nieuwbouw zou er dan ook geopteerd worden voor een semi-publieke binnentuin, aansluitend aan de groenzone rond de Budatoren.

Het nieuwe gebouw zal bestaan uit vier bouwlagen. De hoogte van het gebouw zal ca. 14m bedragen en wordt gefundeerd op paalfundering. Dit zal een ernstige bedreiging vormen voor de mogelijke archeologische resten die hieronder bewaard gebleven zijn.

Het noordelijke deel zal niet meer tot tegen de Buda-fabriek gebouwd worden. Op deze manier zal het gebied een meer open karakter krijgen, waarbij de kapel en de binnentuin prominenter aanwezig zullen zijn. De kelderverdieping alsook de verbinding tussen de kelder van het woonzorgcentrum en het kinderdagverblijf worden vergroot tot aan de Dam. Zo kan de keuken eveneens uitgebreid worden. Aan de Dam wordt tegen de gevel van de Buda-fabriek een nieuw gebouwtje voorzien dat verbonden is met de expansie van de kelder. De expansie van de kelder bedraagt 1.156.20m² tot op een diepte van ca. 5m en zal gefundeerd worden op plaatfundering. Dit zal een ernstige bedreiging vormen voor de mogelijke resten die zich hier kunnen bevinden.

Figuur 13: Toekomstige situatie. GRB met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)

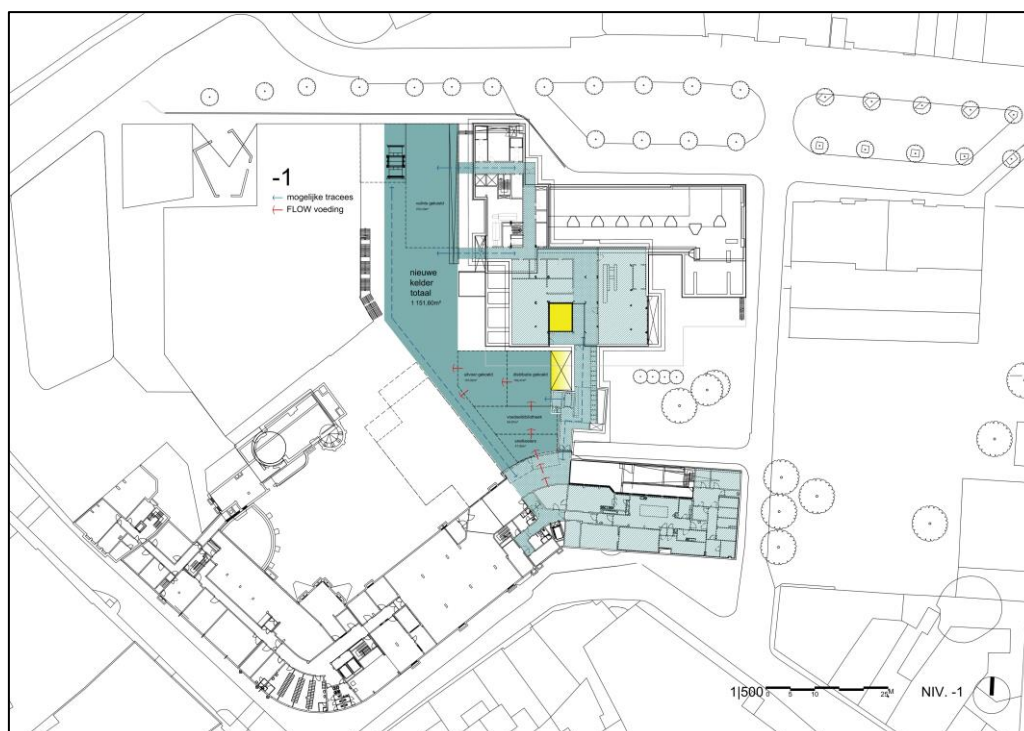
Figuur 14: Toekomstige situatie vanaf Dam (opdrachtgever 2017)

Figuur 15: Toekomstige situatie (opdrachtgever 2017)

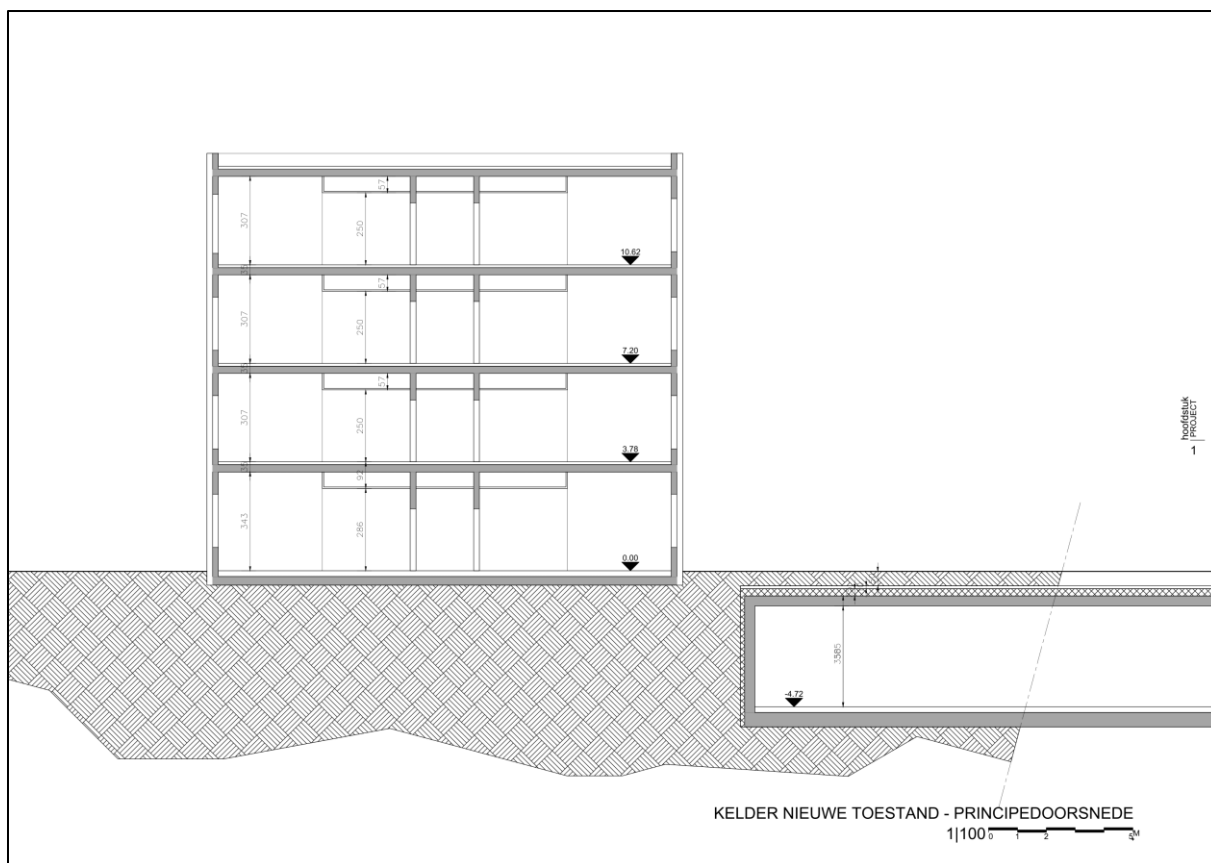

Figuur 16: Bouwplannen toekomstige situatie - gelijkvloers (opdrachtgever 2017)

Figuur 17: Bouwplannen toekomstige situatie – verdieping -1 (opdrachtgever 2017)¹

¹ Het licht gekleurde deel is een reeds aanwezige kelder. Het donker gekleurde deel is een nieuwe kelder.

Figuur 18: Principedoorsnede van de toekomstige situatie (opdrachtgever 2017)

3 BESLUIT BUREAUSTUDIE

3.1 INTERPRETATIE EN DATERING

Op basis van landschappelijke, archeologische, historische en cartografische gegevens (hfst. 3 en 4) kan een inschatting gemaakt worden van de aard en ouderdom van eventuele archeologische vindplaatsen ter hoogte van het studiegebied.

Het studiegebied is gelegen op het Buda-eiland in Kortrijk, binnen een bebouwde archeologische zone. Het eiland is gelegen tussen de Leie en een zijarm van de Leie, ten noordwesten van de historische stadskern. Tijdens de late middeleeuwen verbond het kanaaltje *Vuijl Leyken* deze waterlopen, maar het werd gedempt in de 17de eeuw. Het reliëf is relatief vlak. De bodemtextuur is zandleem.

De Budastraat verbond het Buda-eiland met het marktplaats van Kortrijk. Het is dus een belangrijke historische stadsader. Dit wordt bevestigd door de vele cartografische en historische bronnen. Eerder archeologisch onderzoek binnen het studiegebied wees uit dat het gedempte kanaal materiaal bevatte daterend tussen 1350 en 1600. Het kanaal zelf was voorzien van een houten beschoeiing. Verder worden ook laatmiddeleeuwse stadsversterkingen in het noorden van het studiegebied verwacht. Deze versterkingen bestonden uit een stadsmuur met torens en een aarden wal. De voormalige stadsgracht (Kleine Leie) werd gedempt in 1913 en heringericht (huidige Dam). In het oostelijke deel van het studiegebied worden resten van een 17de-eeuws Kapucijnenklooster verwacht, met mogelijk ook oudere resten van een schuttershof van de Sint-Jorisgilde. Op basis van historische kaarten is het studiegebied ook steeds bebouwd geweest, al dan niet met een binnenplaats in het westelijke deel van het studiegebied.

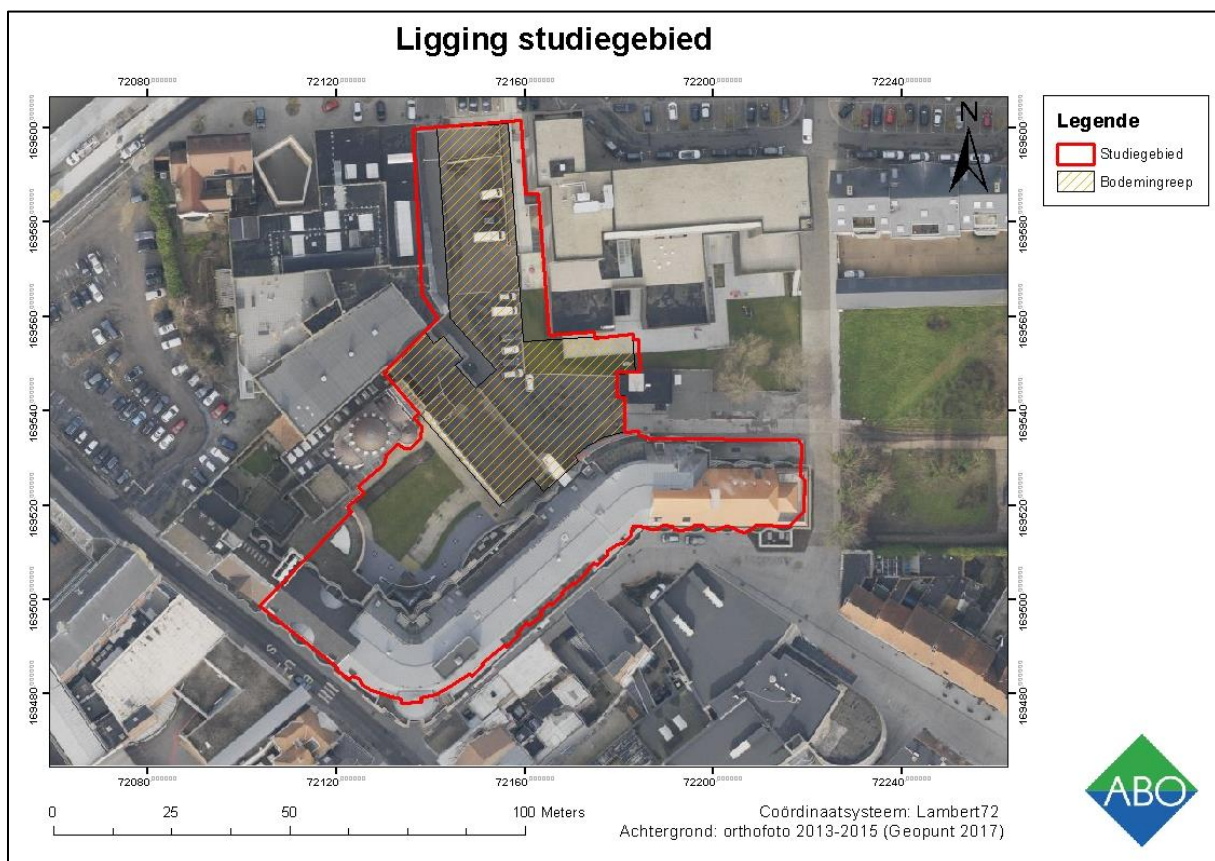
3.2 SAMENVATTING EN INSCHATTING POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING

Deze archeologienota werd opgesteld door ABO NV naar aanleiding van de uitbreiding van het Heilig-Hart kliniek tussen de Budastraat, Dam en Korte Kapucijnenstraat. De geplande bodemingrepen zijn beperkt tot het centrale deel van het studiegebied (fig. 68). Het doel van dit onderzoek was driedelig. Ten eerste werd op basis van de beschikbare informatie nagegaan of er archeologische resten te verwachten zijn op het terrein. Ten tweede werd nagegaan hoe goed deze archeologische resten zijn bewaard en in hoeverre ze zijn bedreigd door de geplande bouwwerken. Ten derde werd nagegaan wat het potentieel tot kennisvermeerdering is.

- 1) Op basis van het archeologisch, historisch, cartografisch en landschappelijk onderzoek (hfst. 3 en 4) worden er archeologische sporen en/of vondsten verwacht uit de 14de eeuw en later. Deze archeologische sporen en/of vondsten bestaan onder andere uit een gedempt bevaarbaar kanaaltje uit de 14de eeuw met opvallingen daterend tussen 1350-1600; stadsversterkingen uit de 14de eeuw; een Kapucijnenklooster uit de 17de eeuw en urbane bewoning vanaf de late middeleeuwen.
- 2) Vanwege de bebouwing die op delen van het studiegebied was gelegen en vanwege de eerdere opgravingen die binnen het studiegebied hebben plaatsgevonden, wordt een verstoorde topklaag in het bodemarchief verwacht. Dit is te verwachten binnen een stadscontext, waarbij de stratigrafie steeds complex is. Aangezien de werken voornamelijk bestaan uit de aanleg van een kelder in het centrale deel van het studiegebied, zal de geplande bodemingreep dieper zijn dan eerdere opgravingen en uitbreidingen. Bijgevolg kan een goede bewaringstoestand voor de diepere lagen niet worden uitgesloten.

- 3) Het potentieel tot kennisvermeerdering is **hoog**. De Budastraat is één van de oudste en belangrijkste stadsaders van Kortrijk en heeft dus een hoog archeologisch potentieel. Dit wordt bevestigd door de vele CAI meldingen en de vele beschermde monumenten in de directe omgeving. Hoewel een deel van het studiegebied reeds werd opgegraven in 1999 en 2009, valt het niet uit te sluiten dat er nog meer archeologische resten kunnen worden aangetroffen, met name omdat het noodopgravingen betrof. Uit deze opgravingen kwam reeds veel archeologisch materiaal daterend tussen 1350 en 1600. Dit duidt op de grote archeologische rijkdom van het studiegebied. De geplande bodemingrepen zullen dieper reiken dan de voorgaande uitbreidingen van het Heilig-Hart zorgcentrum, waardoor de mogelijke archeologische resten bedreigd worden. Er wordt echter wel een complexe stratigrafie verwacht vanwege het langdurig gebruik van de site alsook vanwege de ligging binnen een historische stadskern.

Op basis van bovenstaande argumenten wordt verder archeologisch onderzoek geadviseerd onder de vorm van een prospectie met ingreep in de bodem proefsleuven. Dit onderzoek zal plaatsvinden in uitgesteld traject, mits de sloop van het oude gebouw nog moet plaatsvinden.

Figuur 19: Ligging studiegebied. Orthofotomozaïek (grootschalige winteropnamen, kleur 2013-2015) met aanduiding studiegebied (rood) (bron: Geopunt 2017)

4 BESLUIT PROSPECTIE MET INGREEP IN DE BODEM

4.1 KENNISVERMEERDERING EN WAARDERING

In Werkput 1 kon een gedeelte van de in de 18de of vroege 19de eeuw gedempte stadsgracht onderzocht worden. Op basis van de historische gegevens wordt hier een gedeelte van de stadsomwalling gesitueerd, aangelegd tussen 1353 en 1454. Deze werd finaal in 1684 door het Franse leger vernietigd. De stadsomwalling kenmerkte zich door de aanwezigheid van een brede gracht, een stenen stadsmuur aan de binnenzijde met op geregelde afstand een halfronde toren en een opgeworpen binnenwal.

In de grachtopvulling werd een dik dempingspakket vastgesteld vermengd met afbraakpuin en weinig gebruiksaardewerk wat toelaat het pakket in de 18de of vroege 19de eeuw te dateren. Mogelijk kan de totstandkoming van dit pakket in verband gebracht worden met de afbraak van het Kapucijnenklooster in 1812-1819.

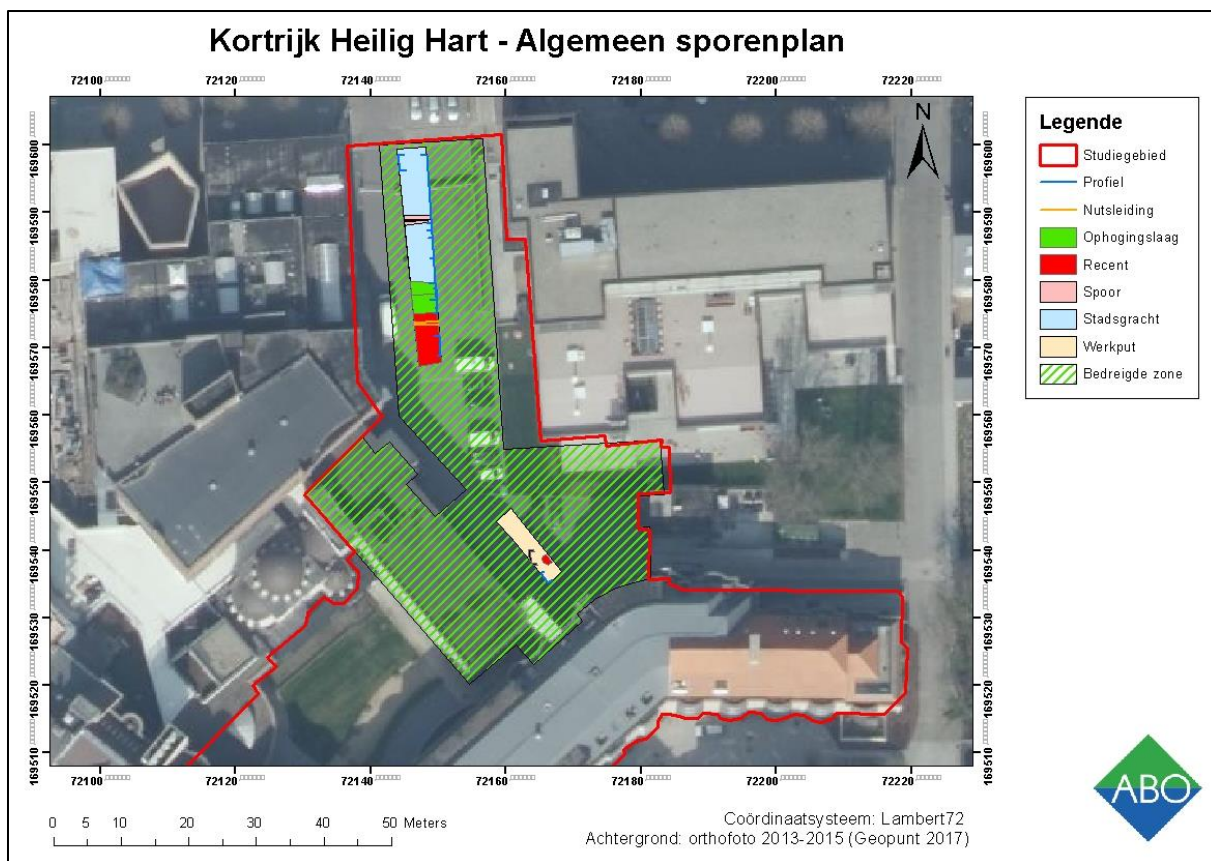
Een bakstenen muur aangelegd doorheen het dempingspakket kan mogelijk in verband gebracht worden met een perceelafbakening in de 18de of 19de eeuw.

Aanwijzingen voor de eigenlijke stadsmuur voorbeeld in de vorm van funderingen of een uitbraakspoor werden niet aangetroffen.

In Werkput 2 werden slechts de verstoorde resten aangetroffen van een postmiddeleeuwse bakstenen beerput die, gezien de locatie, in verband te brengen is met het in het begin van de 19de eeuw afgebroken Kapucijnenklooster.

Het onderzoek heeft toegelaten de historisch geattesteerde laatmiddeleeuwse stadsgracht precies in kaart te brengen. Het aangetroffen dempingspakket dat op basis van de aardewerk vondsten rond 1700 te situeren is, is vrijwel zeker tot stand gekomen tijdens de opgave van de stadsgracht in 1684.

De aangetroffen beerputconstructie in Werkput 2 kan op basis van de locatie vereenzelvigd worden met het voormalige laat 17de-eeuwse Kapucijnenklooster.

Figuur 72: Algemeen sleuvenplan geprojecteerd op de orthofoto (Geopunt 2017)

4.2 DATERING

In Werkput 1 kon de precieze positie van de laatmiddeleeuwse stadsgracht, gedempt in de 18de of vroege 19de eeuw, aangeduid worden. Wellicht kan het dempingspakket gerelateerd worden met de afbraak van het Kapucijnenklooster tussen 1812 en 1819.

In Werkput 2 werd een gedeelte van een bakstenen beerput uit de 17de eeuw aangetroffen die in verband te brengen is met het voormalige Kapucijnenklooster opgericht in 1668 en afgebroken tussen 1812 en 1819.

De bodemopbouw binnen het onderzoeksgebied wordt gekenmerkt door een ca. 1,50m ophogingspakket en is het gevolg van onder meer de afbraak van het Kapucijnenklooster in 1812-1819 en de nieuwbouw van het H. Hart woon- en zorgcentrum.

4.3 POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING EN SAMENVATTING

Het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek heeft toegelaten de positie van de laatmiddeleeuwse stadsgracht in dit areaal exact aan te tonen. In het meest zuidelijke deel van de werkput kon de grachtinsteek in de natuurlijke bodem geregistreerd worden. Duidelijke sporen van de finale opgave kunnen aangetoond worden in de vorm van een ca. 1m dik dempingspakket dat op basis van de aardewerkvondsten kan gedateerd worden rond 1800.

Sporen van de eigenlijke Bourgondische stadsmuur werden dan ook verwacht ter hoogte van de grachtinsteek doch hiervan werd geen enkel spoor aangetroffen. Wellicht werden deze weggegraven tijdens eerder uitgevoerde afbraakwerkzaamheden.

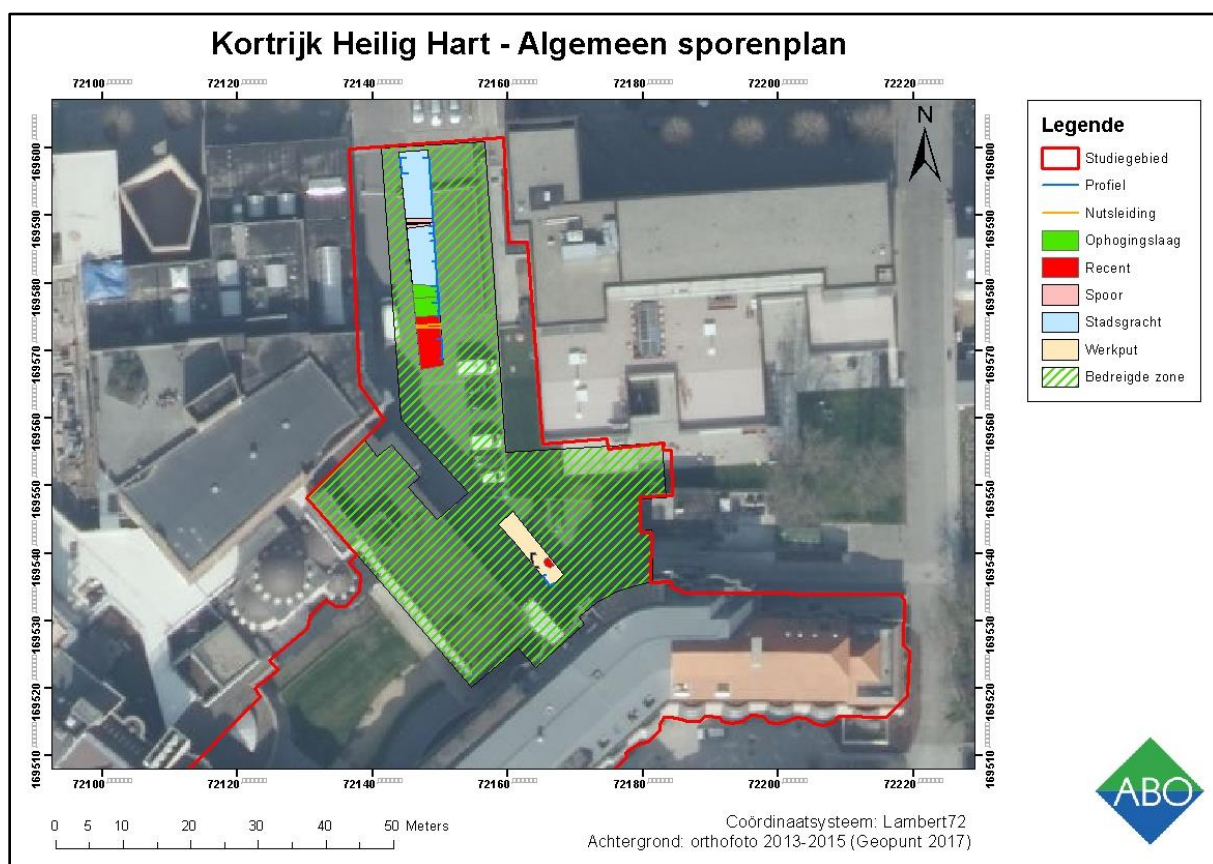
De aangetroffen beerput, die op basis van het weinige aardewerk opgegeven werd in de 17de eeuw, kan, op basis van de ligging, gerelateerd worden met het in het begin van de 19de eeuw afgebroken Kapucijnenklooster.

Wellicht ten gevolge de afbraak van het voormalige kapucijnenklooster in de 19de eeuw, de bouw van het voormalige Woon- en Zorgcentrum én de nieuwbouw van het huidige Woon- en Zorgcentrum in 1999 heeft reeds gezorgd voor een diepgaande bodemverstoring die reikt tot maximaal 1,50m onder het maaiveld.

Aangezien het landschappelijk booronderzoek niet kon worden uitgevoerd, wordt een **vervolgonderzoek in de vorm van een werfbegeleiding** geadviseerd voor de zone onder het te slopen gebouw.

4.4 AFBAKENING EN MOTIVERING WERFBEGELEIDING

Het gebruik van werfbegeleiding (CGP hoofdstuk 19) bij dit type van onderzoek lijkt de logische keuze, aangezien een verder vooronderzoek geen kennisvermeerdering kan opleveren na eerder mislukte machinale boringen, de onzekerheid van de effectieve aanwezigheid en bewaring van archeologische resten en de beperking van overlast door de werken binnen de omgeving van een zorgcentrum. Ook kan er met deze werkwijze aandacht besteed worden aan de genese van de bodemopbouw om op die wijze meer inzicht te verwerven in de mogelijke locatie van menselijke bewoning, de datering en de bewaringsgraad van sporen of van de bodem in het algemeen. Bovendien biedt een methode als werfbegeleiding een groot potentieel tot kennisvermeerdering en kan er tegelijk in beperkte teams gewerkt worden waardoor de kosten-baten analyse resulteert in maximaal resultaat en een draagbare financiële last.

Figuur 20: Algemeen proefsleuvenplan archeologisch vooronderzoek (ABO nv 2018)

5 WERFBEGELEIDING (OPGRAVING)

5.1 INLEIDING EN STRATEGIE

Tussen 03 en 06 november werd door erkend archeoloog Pedro Pype (OE/ERK/Archeoloog/2015/00054), Jan Coenaerts (OE/ERK/Archeoloog/2015/00008), Emmy Nijssen (OE/ERK/Archeoloog/2016/00106) en archeoloog-assistent Maarten Praet een werfbegeleiding uitgevoerd langs de Budastraat te Kortrijk.

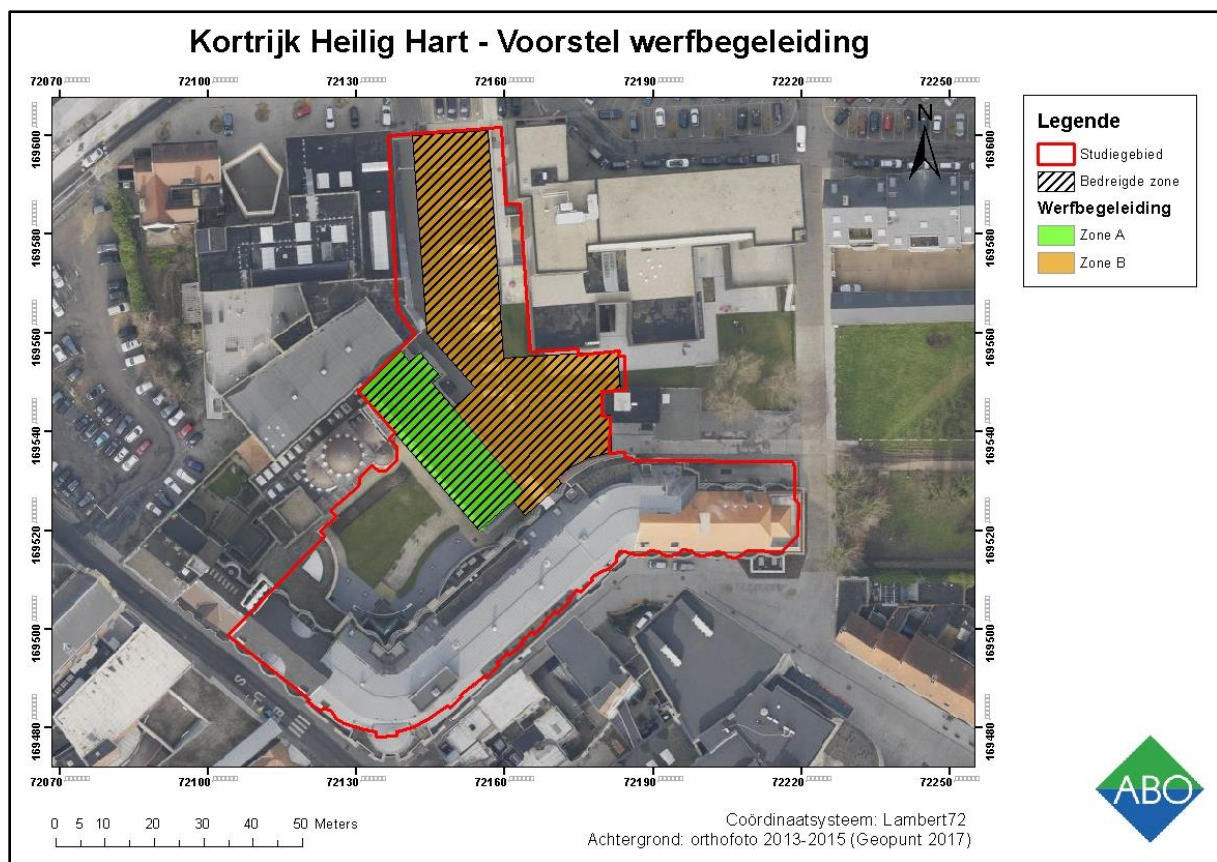
Het onderzochte areaal werd geregistreerd als Werkput 3. Werkputten 1 en 2 werden aangelegd tijdens het vooronderzoek door middel van proefsleuven.

5.2 ZONERING

Omwille van de aard van de geplande werkzaamheden werd geopteerd om een archeologische werfbegeleiding te voorzien. Deze kan in twee aparte zones opgedeeld worden; Zone A en B.

Zone A (hfst. 6) betreft het voormalige beddenhuis met kelder. De bestaande kelders worden behouden en opgevuld in functie van de stabiliteit van de nieuw te bouwen vleugel. In deze zone wordt op basis van de gekende historische en archeologische data het "Vuil Leyken" gesitueerd.

Zone B (hfst. 7) betreft de geplande bouwput ten oosten van het voormalige beddenhuis. Hiervoor werd een Soilmix-wand geplaatst waarbinnen de eigenlijke bouwput wordt aangelegd ten behoeve van de geplande kelder tot -3.80m onder het maaiveld. Het systematisch afgraven voor de aanleg van de bouwput binnen deze soilmix-wand dient archeologisch begeleid te worden.

Figuur 21: Zonering werfbegeleiding (ABO nv 2018)

5.3 ONDERZOEKSVRAGEN

Door het feit dat de geplande machinale boringen in de kelderverdieping van het te slopen gebouw door de hoge grondwaterstand niet konden uitgevoerd worden wordt voorgesteld om bij de afbraak van de kelders een archeologische werfbegeleiding te voorzien. Dit impliceert dat, na het afbreken van het opstaande muurwerk van het gebouw, het wegnemen van de eigenlijke keldervloer en het vervolgens verdiepen in functie van de aanleg van de bouwput, deze werken archeologisch begeleid dienen te worden conform de bepalingen in de CGP. Deze stappen worden verder uitgewerkt in het programma van maatregelen.

- Zijn er nog archeologische resten van de stadsverdediging aanwezig? Indien ja, kan er een onderscheid gemaakt worden tussen de stadsmuur, de aarden wallen en de gracht?
- Kan de destructie en afgraving van de stadsverdediging archeologisch worden vastgesteld?
- Stemmen de resultaten van het bureauonderzoek overeen met de resultaten van het getrapte proefsleuvenonderzoek?
- Zijn er structuren aanwezig die gerelateerd zijn aan het kanaaltje *Vuijl Leyken*?
- Zijn er aanwijzingen voor artisanale activiteiten (leerlooierskuipen, smederijen, pottenbakkerijen, e.d.) die traditioneel aan de stadsrand voorkomen?
- Zijn er structuren aanwezig in het binnen gebied waar slechts weinig informatie over beschikbaar is op basis van de bureaustudie?
- Welke archeologische niveaus zijn er aanwezig binnen het studiegebied?
- Stemmen de resultaten van het getrapte proefsleuvenonderzoek overeen met de resultaten van de bureaustudie?
- Op welke diepte bevindt het archeologisch vlak zich?
- Tot op welke diepte is het bodemarchief verstoord?
- Kan er een link gelegd worden met andere opgravingen en vondsten in de regio?
- Uit welke periodes dateren de archeologische sporen en/of vondsten?
- Wat is de bewaringstoestand van de archeologische sporen en/of vondsten?
- Hoe sluiten de resultaten van het eerder uitgevoerde archeologische onderzoek in de buurt aan bij de resultaten van het proefsleuvenonderzoek?
- Op welke activiteit of welke aard van bewoning wijzen de sporen?
- Welke zones komen in aanmerking voor vervolgonderzoek?
- Kan er een link gelegd worden met andere opgravingen en vondsten in de regio?

5.4 STRATEGIE

De werfbegeleiding kan pas van start gaan wanneer de onderzoekszones volledig vrij gemaakt zijn van de te slopen gebouwen. De werfbegeleiding zal worden uitgevoerd binnen de planning van de algemene aannemingswerken.

De graafwerken gebeuren manueel en/of machinaal met een kraan met tandeloze graafbak, steeds onder toezicht van de veldwerkleider. De uitvoering van de opgraving gebeurt volgens de Code Goede Praktijk, aangevuld met bijkomende maatregelen wanneer de situatie daartoe aanleiding gaf. Deze maatregelen werden bepaald door de erkend archeoloog. Alle aangetroffen sporen en structuren worden geregistreerd overeenkomstig de bepalingen van de CGP. De aanleg van de proefputten gebeurt met een kraan met tandeloze dieplepelbak, onder begeleiding van een erkende archeoloog. Hier wordt rekening gehouden met veiligheid. Alle putwandprofielen worden opgeschoond en het meest relevante profiel wordt geregistreerd overeenkomstig de CGP, teneinde zoveel mogelijk informatie omtrent de aard, bewaring, stratigrafie en datering te bekomen.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage van de hierboven beschreven methode dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden.

5.5 RANDVOORWAARDEN

De sloop van de bestaande bebouwing en het wegnemen van de kelders mag geen archeologische waarden schade toebrengen. Het is bovendien aangeraden om de sloop uit te voeren na het sleuvenonderzoek. Door dit onderzoek zal er immers zicht zijn op diepte, bewaring en stratigrafie van eventueel aanwezige resten.

5.6 OBSERVATIES EN REGISTRATIE VAN VONDSTEN

Tijdens het uitgevoerde onderzoek kwamen slechts zeer weinig aardewerkvondsten aan het licht te dateren vanaf de late middeleeuwen tot recent.

Inventaris nr.	WP	Spoor	Vlak	Profiel	Laag	Datum	Materiaal soort	Verzamelmethode (AAVL, Cp, Afw, Pnt, Bemo, Residu)	Aantal	Datering	Opmerking (vormspecificaties, bewaarskwaliteit, stalen, tekeningnummer, natuurlijk/antropogeen, primair/ secundair, ..)
1	3	3.9	*	3.9	1	04/10/18	AW	CP	7	Late/post ME	3 fragmenten van daktegels, roodgebakken, 2 fragmenten van vloertegels, 2 fragmenten van baksteen
2	3	3.9	*	3.9	4	04/10/18	AW	CP	7	Late ME	2 fragmenten van steunpootjes, reducerend gebakken, 2 wandfragmenten reducerend gebakken, 3 wandfragmenten oxiderend gebakken, strooiselglazuur
3	3	3.11	*	*	*	04/10/18	AW	AAVL	2	Post ME/ 19de eeuw	1 randfragment van kom, omgeslagen bandvormige rand met dekselprofiel, roodgebakken, loodglazuur, 1 wandfragment industrieel wit
4	3	3.12	*	*	*	05/10/18	AW	CP	2	Late ME	2 wandfragmenten oxiderend gebakken, loodglazuur
5	3	3.6	*	*	*	04/10/18	AW	CP	1	PostME	1 wandfragment Rijlands steengoed, Raaeren, zoutglazuur
6	3	3.2	*	3.2	*	05/10/18	AW	CP	*	Post ME/ recent	Gemengd

5.7 OBSERVATIES EN REGISTRATIES VAN STALEN VOOR NATUURWETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK

Wat betreft staalname in functie van natuurwetenschappelijke analyse werd 1x 10l bulkstaal ingezameld van de organische verlandingshorizont, dit in functie van de waardering en eventuele analyse van aanwezige zaden en vruchten. Op basis hiervan kan eventueel inzicht verkregen worden in het landschap tijdens de fase van het verlanden en nadien tijdens de inname van het terrein in de late middeleeuwen. Wat betreft het waarderend onderzoek van pollenstaal M1 heeft uitgewezen dat in de cultuurlaag er geen botanische macroresten bewaard bleven wat te verwachten was bij dergelijke niet-anaerobe contexten.

5.8 CONSERVATIE-ASSESSMENT

Er werden geen vondsten aangetroffen die specifieke conservatie-maatregelen vereisen.

6 ZONE A: BEDDENHUIS

Omwille van de stabiliteit van de nieuw te bouwen vleugel op de locatie van het voormalige beddenhuis werden de bestaande kelders behouden en opgevuld met zeefzand en mengpuin als stabiele ondergrond voor de funderingsplaat van de nieuw op te trekken constructie (Figuur 22 - Figuur 24). De kelders worden niet verwijderd doordat deze onder de grondwaterspiegel gelegen zijn wat anders de stabiliteit van de ondergrond en dus het nieuwe werkterrein zou hypothekeren. De bestaande vloerplaat van de kelder wordt slechts beperkt doorboord, dit enkel waar de nieuwe funderingspalen van op het maaiveld zullen uitgevoerd worden.

Omwille van het feit dat er geen bodemingrepen plaatsgrepen op die locatie werd hier dan ook geen werfbegeleiding voorzien.

Figuur 22: Algemeen zicht op de kelderverdieping onder het afgebroken beddenhuis voorafgaande de opvulling (Bron: initiatiefnemer 2018)

Figuur 23: Opvullen van de bestaande kelders met zeefzand (Bron: initiatiefnemer 2018)

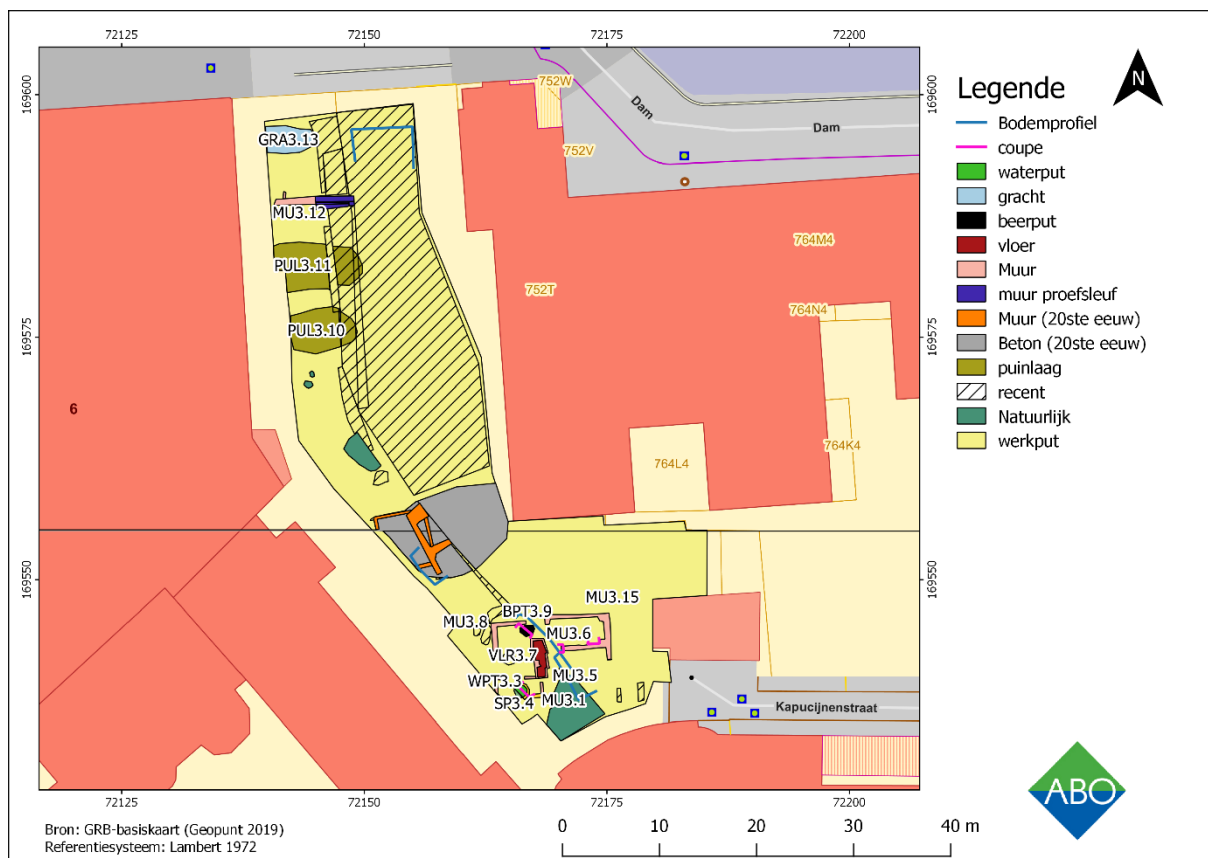
Figuur 24: Opgepulde kelders (Bron: initiatiefnemer 2018)

7 ZONE B: BOUWPUT BINNEN SOILMIX-WAND

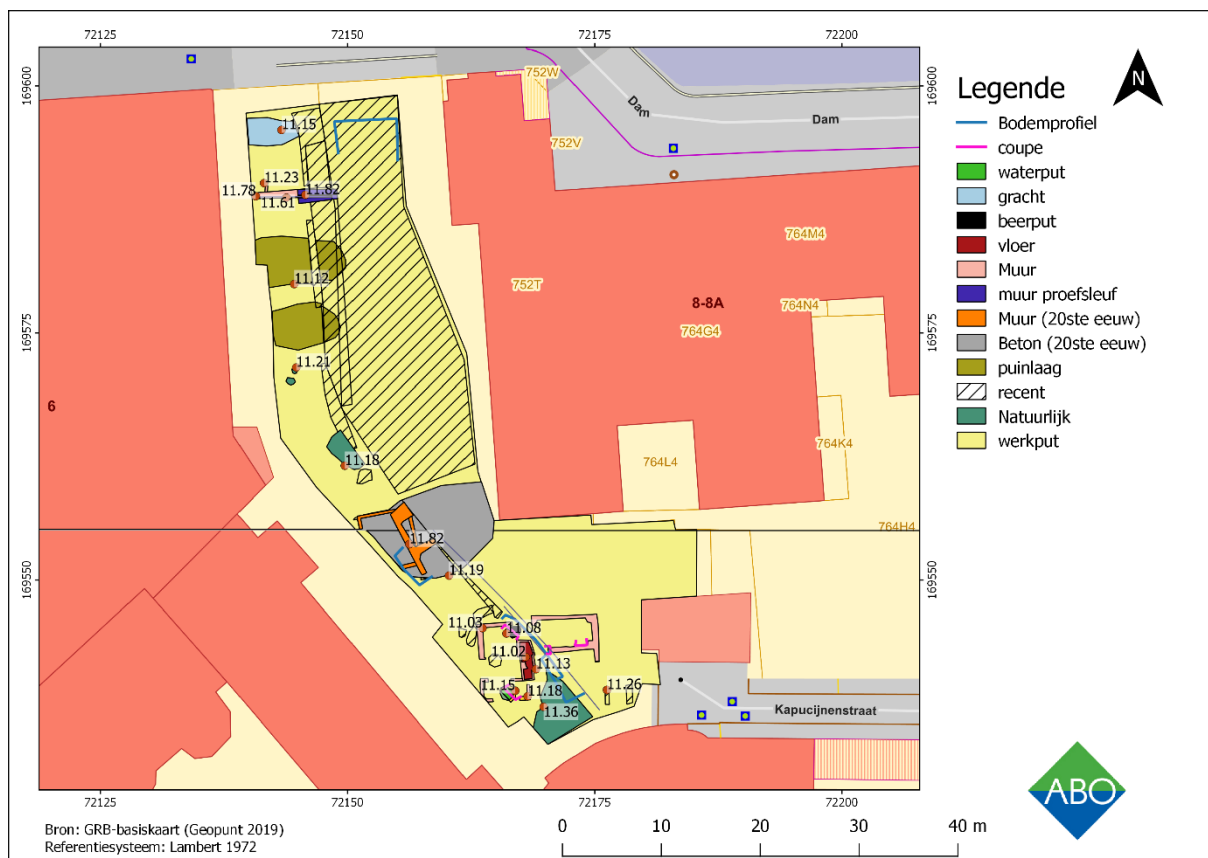
Het volledige areaal binnen de geplaatste soilmix-wand voor de toekomstige kelderverdieping werd geregistreerd als Werkput 3 (Figuur 25 - Figuur 28).

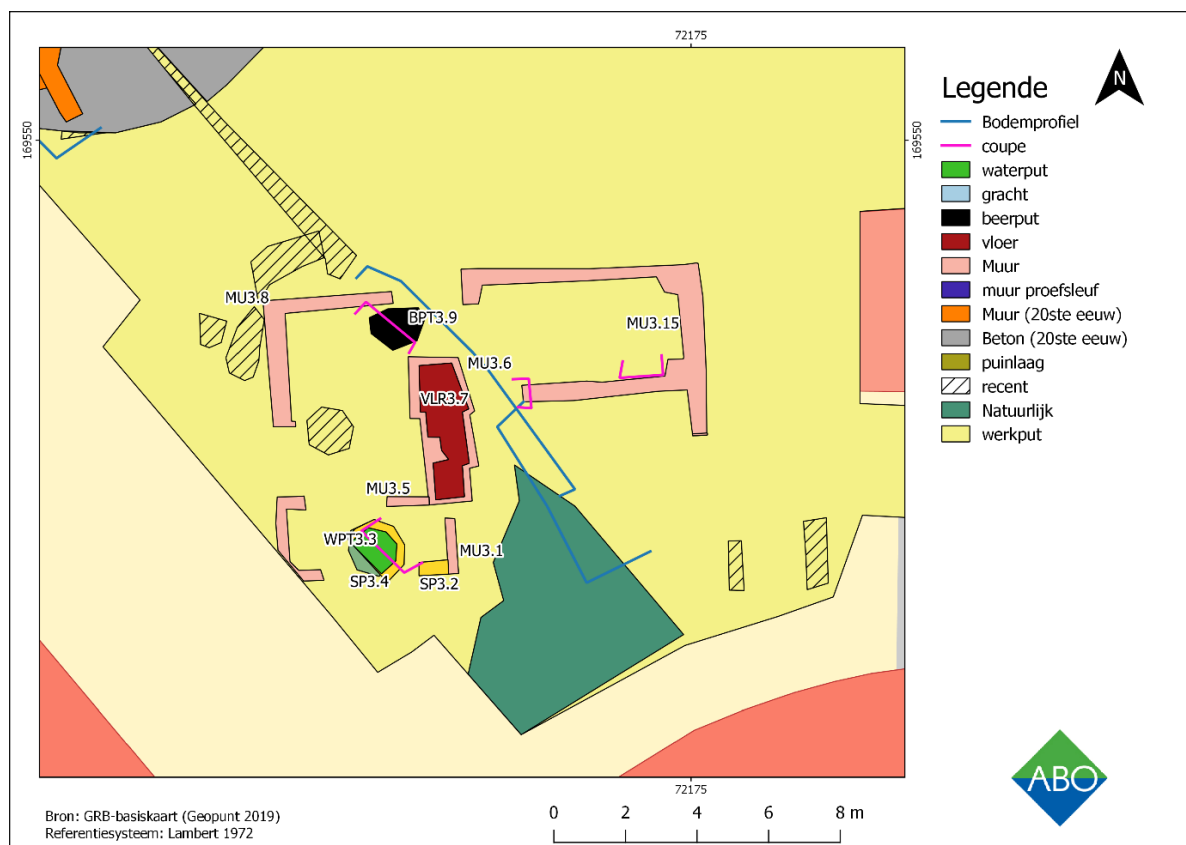
Figuur 25: Algemeen zicht op de zone (Werkput 3) binnen de soilmixwand gezien vanuit het noorden (ABO nv 2018)

Figuur 26: Algemeen grondplan van Werkput 3 met aanduiding van de aangetroffen sporen en structuren (ABO nv 2018)

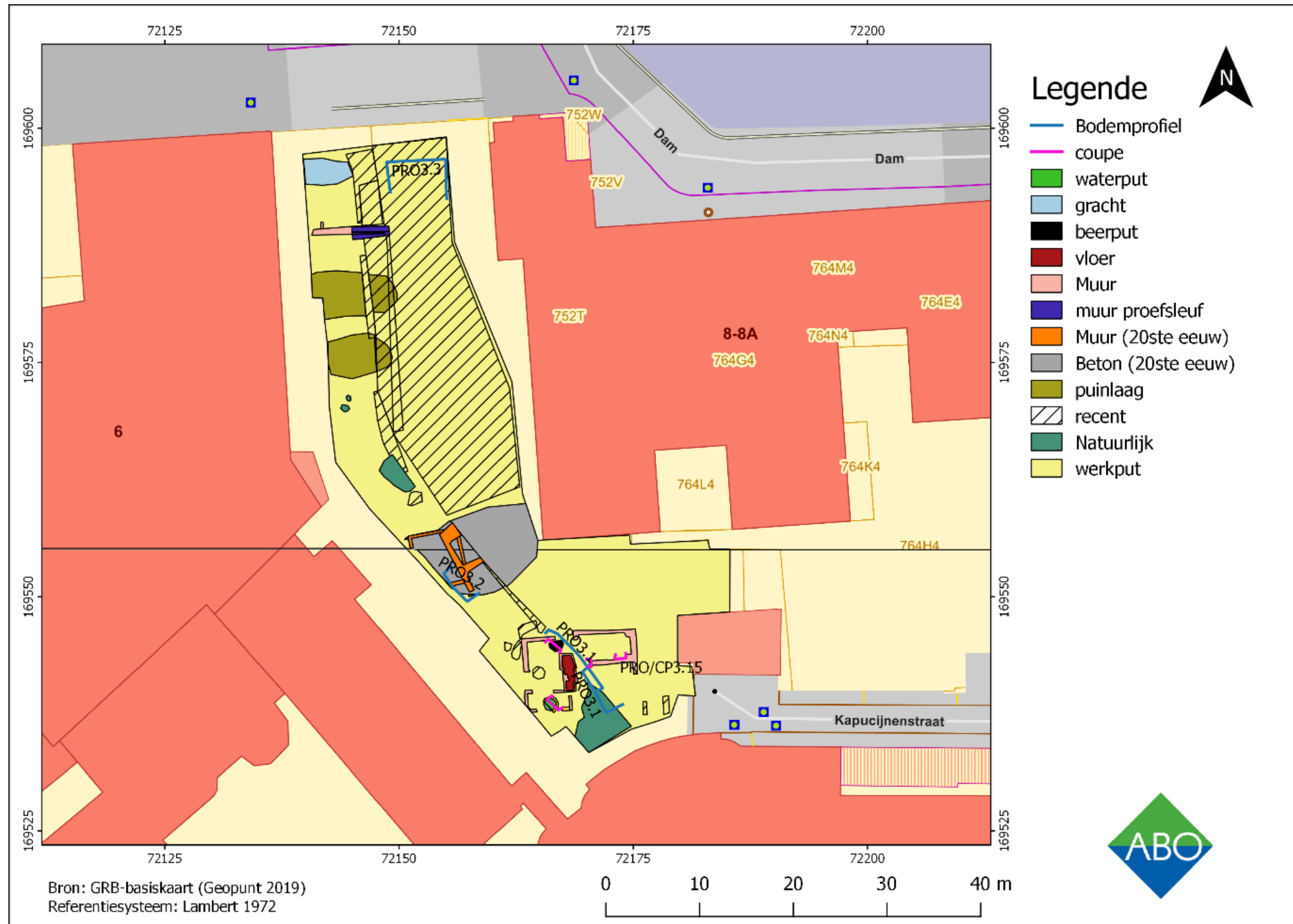
Figuur 27: Algemeen grondplan van Werkput 3 met aanduiding van de TAW-waarden (ABO nv 2018)

Figuur 28: Detail zuidelijk deel van Werkput 3 (ABO nv 2018)

7.1 STRATIGRAFIE

In functie van het bekomen van inzicht in de bodemopbouw binnen het onderzoeksgebied werden er 4 stratigrafische profielen aangelegd en geregistreerd (profiel 1 – 4).

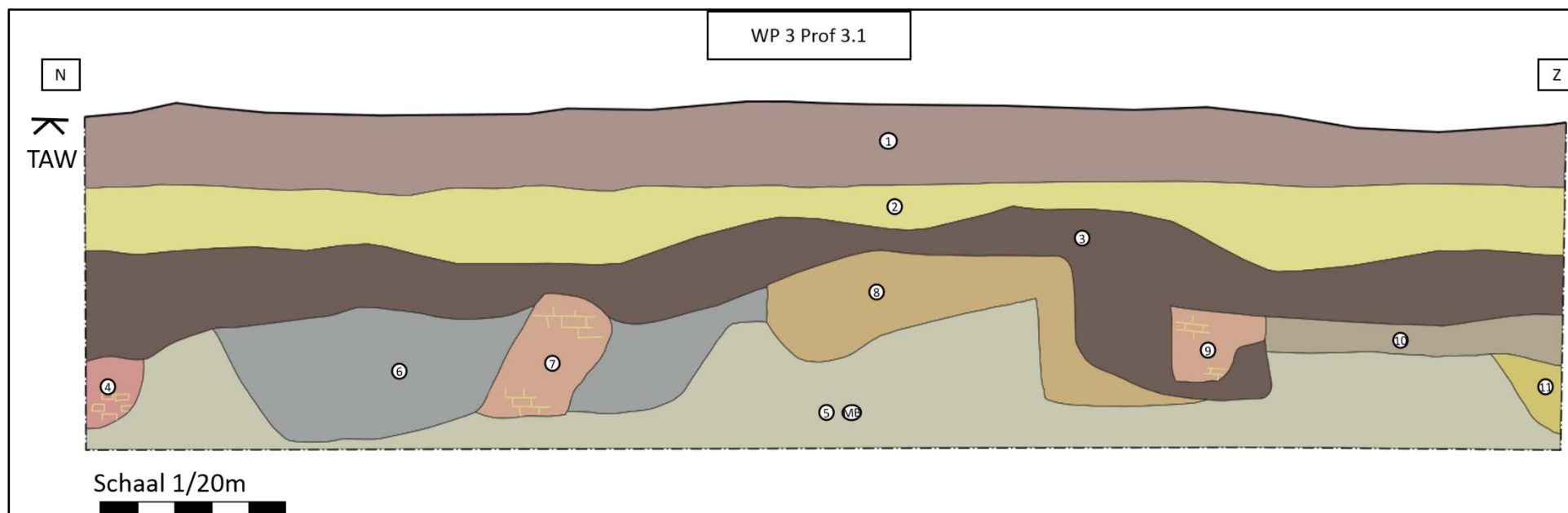
Figuur 29: Algemeen grondplan van Werkput 3 met aanduiding van de profielen (ABO nv 2018)

7.1.1 PROFIEL 3.1

Profiel 1 werd geregistreerd in het uiterste zuidelijke deel van Werkput 3. Het profiel werd geregistreerd langsheen de westzijde van de profielput. De bodemopbouw wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van een ca. 1.50 tot 2m dik verstoord pakket en is het gevolg van de infrastructuurwerken in functie van de bouw van het H. Hart-Zorgcentrum (Figuur 30 - Figuur 31: laag 1). Binnen dit pakket werden verschillende horizontale ophogings- en nivelleringslagen vastgesteld. Dergelijke recente “bodems” die door technische ingrepen gevormd zijn worden volgens de internationale classificatiesysteem World Reference Base omschreven als “*technosols*” (Dondeyne 2015, p. 13).

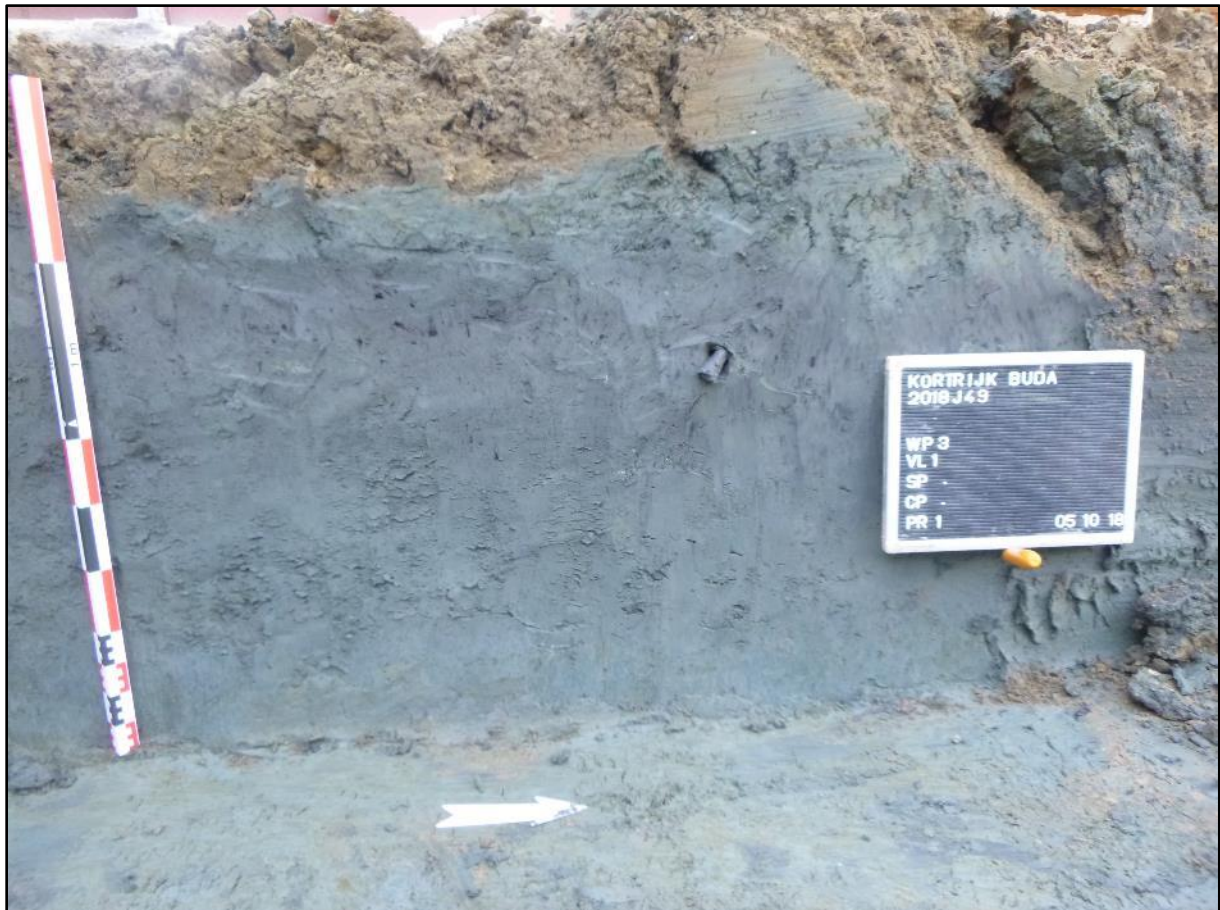
Figuur 30: Detail van profiel 3.1 in Werkput 3 (ABO nv 2018)

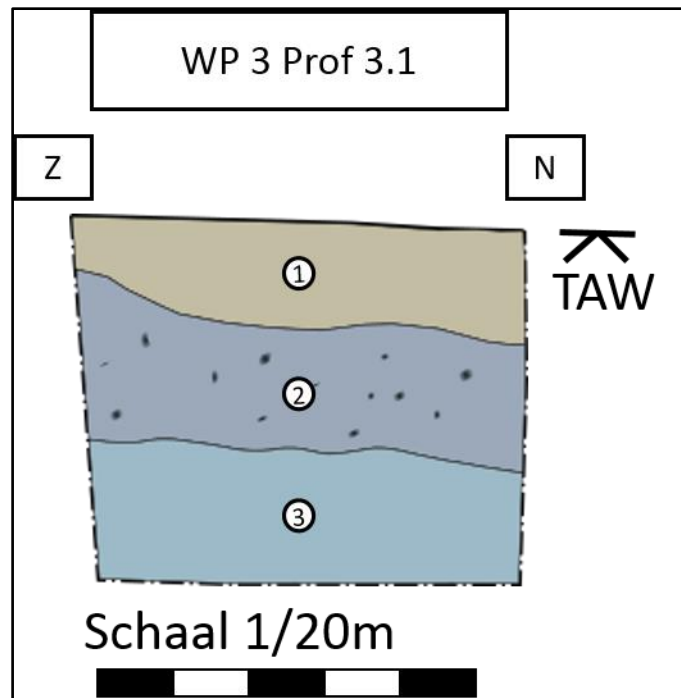
Figuur 31: Tekening profiel 3.1 in Werkput 3 (ABO nv 2018)

Onder het antropogene pakket werd de top aangesneden van de onderliggende quartaire fluviatiele afzettingen gekenmerkt door kleiige afzettingen (Figuur 31, Laag 3). Op basis van een uitgevoerde geologische boring onmiddellijk ten noorden van het onderzoeksgebied kan aangetoond worden dat deze afzettingen een dikte hebben van ca. 17m (DOV Vlaanderen).

De top van de afzettingen wordt gekenmerkt door de aanwezigheid van een ca. 0,40m dikke donkerbruine zandige humus houdende accumulatiehorizont met pyrietvlekken en verspreide aanwezigheid van kleine gefragmenteerde schelpjes, slakkenhuisjes, houtskool (Figuur 31, Laag 2). De aanwezigheid van pyriet wijst erop dat de afzettingen onder stilstaand water zijn tot stand gekomen.

Figuur 32: Profiel 3.1 in Werkput 3 (ABO nv 2018)

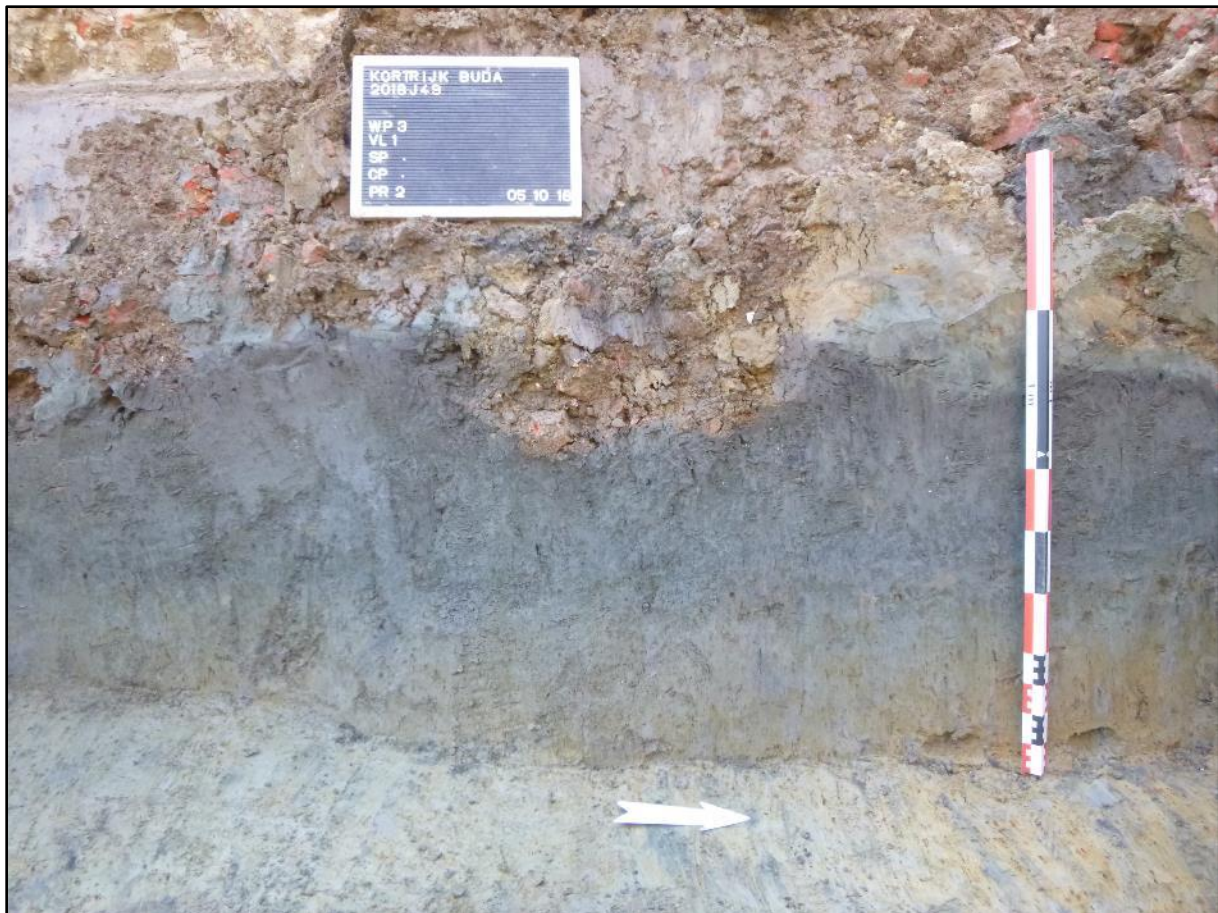
Figuur 33: Tekening van Profiel 3.1 in Werkput 3 (ABO nv 2018)

7.1.2 PROFIEL 3.2

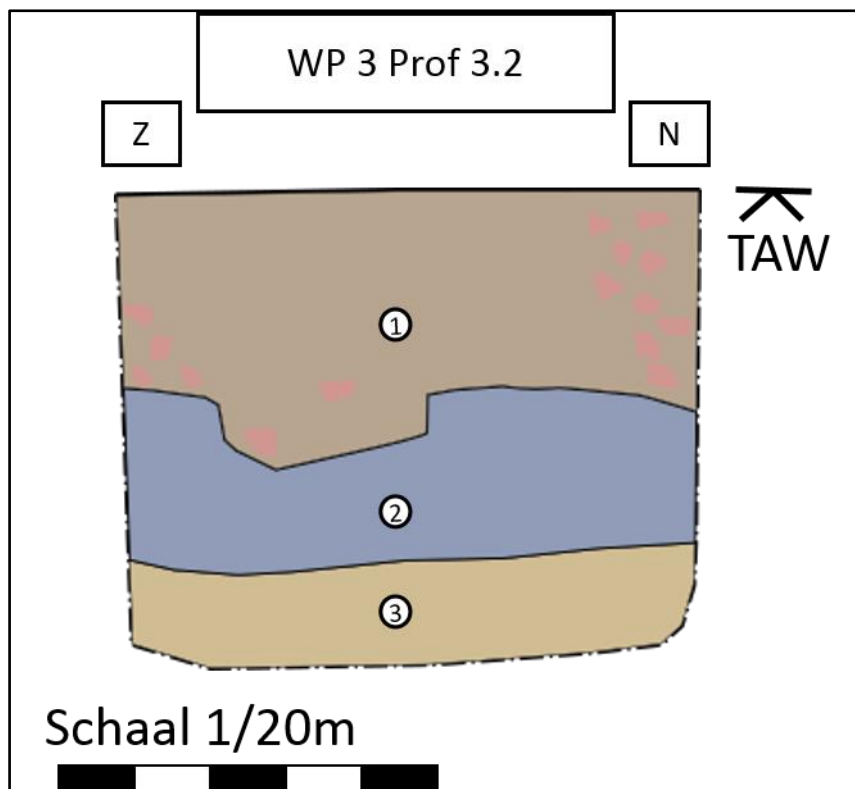
Profiel 3.2 werd geregistreerd in het zuidwestelijke deel van de werkput.

De bodemopbouw wordt opnieuw gekenmerkt door de aanwezigheid van een ca. 2m dik verstoord pakket en is het gevolg van de infrastructuurwerken in functie van de bouw van het H. Hart-Zorgcentrum ("*technosols*"; Dondeyne 2015, p. 13 (Fig. 34 en 35, Laag 1).

Onder dit pakket werd opnieuw een maximum 0,40m dikke kleiige donkerbruine horizont vastgesteld met aanwezigheid van houtskool, gefragmenteerde schelpjes en slakkenhuisjes en pyrietvlekken dat als accumulatiehorizont onder stilstaand water kan geïnterpreteerd worden (Fig. 34 en 35, Laag 2). Onder deze zijn de afzettingen meer kleiig met een okergele kleur en aanwezigheid van mangaan en ijzer (Fig. 34 en 35, Laag 3).

Figuur 34: Profiel 3.2 in Werkput 3 (ABO nv 2018)

Figuur 35: Tekening van Profiel 3.2 in Werkput 3 (ABO nv 2018)

Mogelijk kan de horizont als een accumulatie van plantaardig materiaal geïnterpreteerd worden afgezet onder stilstaand water en is er dus sprake zijn van verlanding op een gegeven ogenblik. Er zijn geen sporen van doorworteling aanwezig waardoor er dus geen sprake kan zijn van een begroeiingshorizont.

De aanwezigheid van enkele fragmenten laatmiddeleeuws aardewerk in de horizont toont aan dat op dat ogenblik de verlanding nog niet voltrokken was. In het pakket (Laag 4) onder kuil spoor 3.9 (zie lager: 7.2 Archeologische Sporen) kwamen enkele fragmenten laatmiddeleeuws aardewerk aan het licht. Het betreffen twee fragmenten van uitgeknepen steunpootjes van een grape vervaardigd in lokaal/regionaal grijsgebakken aardewerk en 3 wandfragmenten vervaardigd in lokaal/regionaal roodgebakken aardewerk met strooiselglazuur.

Op basis van de technotypologische kenmerken kan het aardewerk in de volle 13de of 14de eeuw gedateerd worden.

Figuur 36: Aardewerk uit laag 4 onder spoor 3.9 (ABO nv 2019)

Ter hoogte van de uitgevoerde doorsneden van de bakstenen structuur kon aangetoond worden dat er op de top van de verlanding een maximum 0,20m dik ophoging-/nivelleringspakket werd aangebracht bestaande uit compact lemig materiaal met sporadisch aanwezigheid van baksteen- en kalkmortelbrokjes (Fig. 37). Onmiddellijk daarop werd de bakstenen fundering aangelegd.

Figuur 37: Ophoging-/nivelleringspakket onder bakstenen fundering (ABO nv 2018)

In het uiterst noordelijke deel van de werkput bleek het verlandingsniveau niet aanwezig en werd in de plaats een pakket gelamineerde afzettingen waargenomen gekenmerkt door een afwisseling van siltige en organische laagjes. De aanwezigheid van dit pakket wijst erop dat dit deel van het terrein zich nog rechtstreeks onder de beïnvloeding stond van de Leie tijdens een actieve of hernieuwde fase in de stromingsdynamiek binnen de alluviale vallei van de Leie.

Tijdens het vooronderzoek werd dit pakket ook waargenomen in het uiterste deel van Werkput 1 en werd toen op dat ogenblik in verband gebracht met de opvulling binnen de stadsgracht.

De afzettingen bleken zich dan ook stratigrafisch te bevinden bovenop de waargenomen antropogene ophogingspakketten die tot stand kwamen na de opgave en afbraak van het Kapucijnerklooster in het begin van de 19de eeuw. Dit betekent dan ook dat er op dat ogenblik duidelijk nog wateractiviteit was ter hoogte van het noordelijke deel van het onderzoeksgebied. Mogelijk kwam het gebied opnieuw onder invloed van de Leie te staan na de afbraak van de stadsversterking op het einde van de 17de eeuw.

Niet verwonderlijk gezien de situering van het onderzoeksgebied binnen de alluviale vallei van de Leie.

7.1.3 PROFIEL 3.4

In het uiterst noordelijke deel van de werkput, ter hoogte van de Dam, werd een profiel geregistreerd om bijkomend inzicht te bekomen in de stratigrafische opbouw van het terrein en de resultaten te kunnen vergelijken met deze bekomen tijdens het vooronderzoek. In deze zone werd tijdens het proefsleuvenonderzoek (Werkput 1) een ca. 0,40m dik zandig pakket vastgesteld dat rustte op fluviatiele afzettingen (Fig. 38). Die fluviatiele afzettingen werden toen geïnterpreteerd als afzettingen tot stand gekomen in de stadsgracht, wat intussen kon weerlegd worden.

Het zandige pakket werd in het profiel vastgesteld over een lengte van ca. 10m en is kan mogelijk in verband gebracht worden met het slechten van de binnenwal. Aanwijzingen voor de aanwezigheid van de eigenlijke stadsmuur bijvoorbeeld in de vorm van puin werden niet aangetroffen.

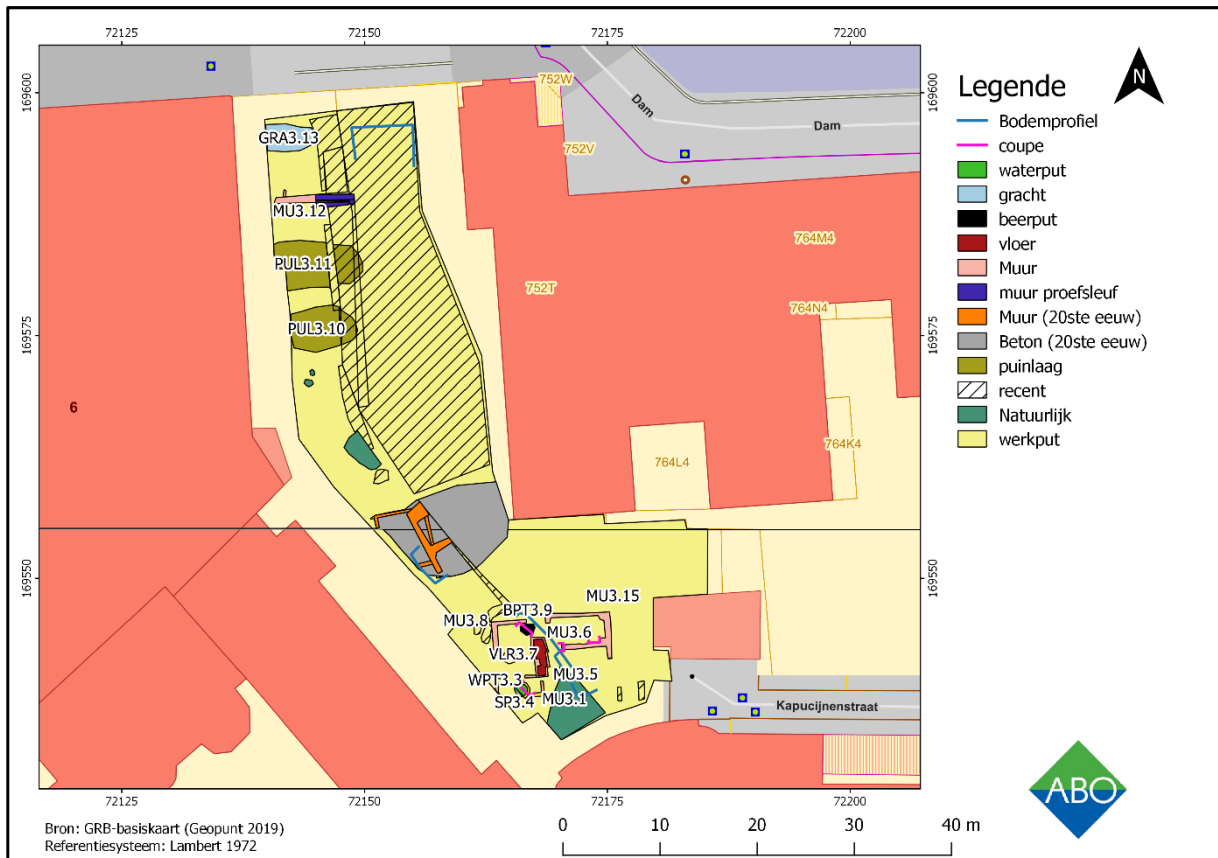
Figuur 38: Profiel 1.1 in Werkput 1 (ABO nv 2017)

Omwillen van de terreinomstandigheden kon dit niet meer waargenomen worden tijdens de archeologische begeleiding (plaatsen damwand, aanleg proefsleuven vooronderzoek en aanwezigheid van recente verstoringen).

7.2 ARCHEOLOGISCHE SPOREN

In Werkput 3 werden er in het totaal slechts 15 archeologische sporen aangetroffen (Fig. 39; spoor 3.1 – 3.15).

Een aantal restanten van bakstenen funderingsmuren kunnen op basis van het gebruikte materiaal in verband gebracht worden met een oost-west georiënteerde constructie (spoor 3.1, 3.2, 3.5 – 3.8 en 3.15). Verder kwam nog een gedeelte van een kuil met een humeuze organische vulling aan het licht (spoor 3.9) en een 19de -eeuwse bakstenen waterput (spoor 3.3).

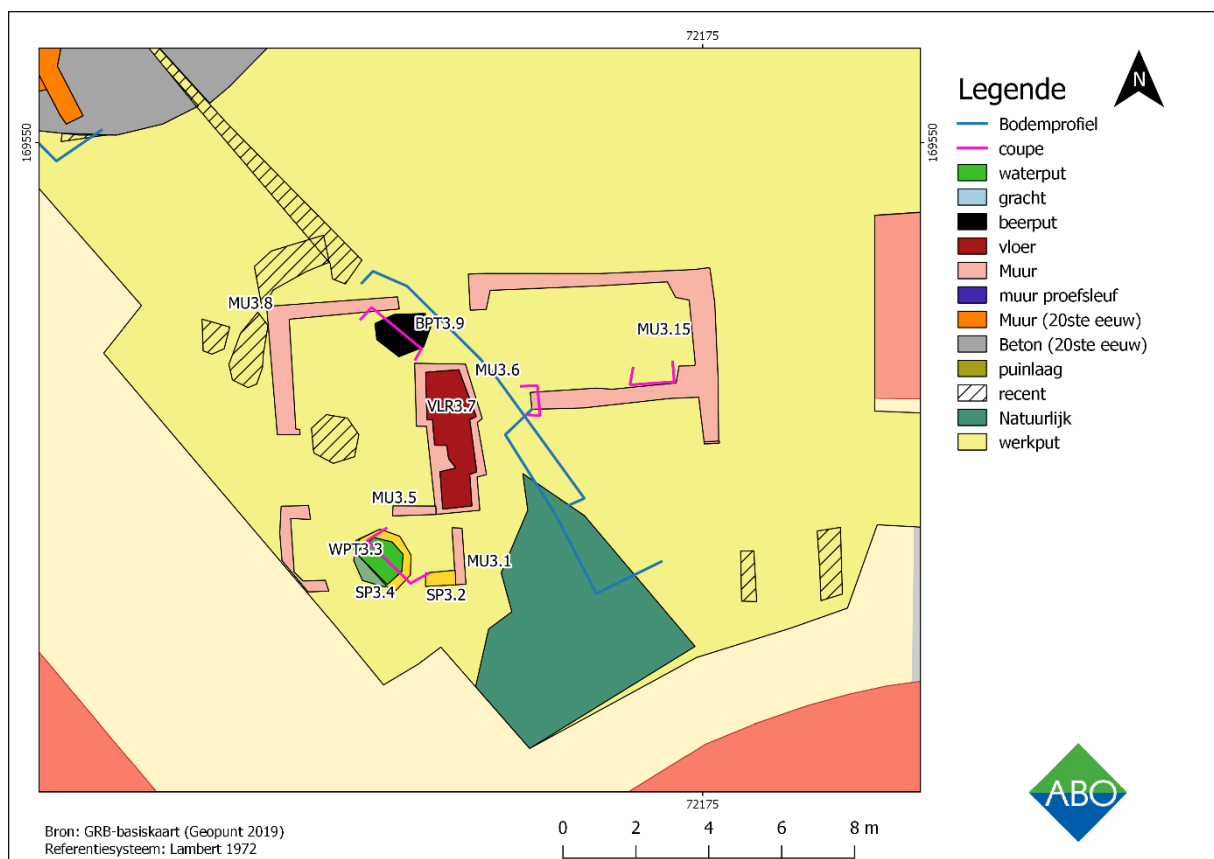

Figuur 39: Algemeen sporenplan van Werkput 3 (ABO nv 2018)

7.2.1 BAKSTENEN STRUCTUUR SPOOR 3.1, 3.2, 3.5 – 3.8, 3.15

In het uiterst zuidelijke gedeelte van de werkput kwam, onder het ca. 2m dikke ophogingspakket, een gedeeltelijk bewaarde gebouwplattegrond aan het licht met een rechthoekig grondplan met een lengte van 12m en een maximale breedte van 6m (Fig. 40).

Als gevolg van latere verstoringen bleek reeds heel wat muurwerk diepgaand verstoord waardoor een duidelijke interpretatie bemoeilijkt wordt. Van de aangetroffen fundering bleven slechts maximaal vier baksteenlagen bewaard. De constructie is volledig opgetrokken in een orangerode baksteen (volledige bakstenen en fragmenten) van 24,5x11-11,5-12x5-6cm en een beigewitte grove kalkmortel in traditioneel verband. De buitenmuren van de constructie hebben een dikte van anderhalve steen, de binnenmuren een halve steen.

Figuur 40: Detail van Werkput 3 (ABO nv 2018)

Aan de hand van de geregistreeerde muurresten lijkt het erop te wijzen dat de constructie voorzien was van een tweetal rechthoekige kamerruimten en een centrale smalle rechthoekige verdiept aangelegde ont dubbele kelderstructuur. De twee kamerruimten worden besproken als de westelijke en oostelijke ruimte.

7.2.1.1 DE WESTELIJKE RUIMTE; STRUCTUUR SPOOR 3.1, 3.2, 3.5 – 3.8

De westelijke ruimte van de plattegrond heeft binnenwerks een lengte van ca. 6m en een breedte van ca. 4m (Fig. 41). Onmiddellijk ten oosten bevindt zich de smalle kelderstructuur met een binnenwerkse lengte van ca. 4m en een maximale breedte van 1,50m. Een bewaarde tegelvloer is bestaande uit vierkante roodgebakken vloertegels van 20x20cm, aangelegd op een dunne vlijlaag bestaande uit zavel. De binnenzijde van het opgaande muurwerk is afgewerkt met een kalkpleister (Fig. 42).

Figuur 41: Algemeen zicht op het westelijke gedeelte van de structuur (ABO nv 2018)

Figuur 42: Algemeen zicht op de centrale kelderstructuur spoor 3.7 (ABO nv 2018)

Een aanpassing door middel van baksteenfragmenten in het noordelijke deel van de kelder is het gevolg van een plaatselijke herstelling van de tegelvloer (Fig. 43).

Figuur 43: Noordelijke deel van de kelderstructuur met herstelling van de tegelvloer (ABO nv 2018)

Onmiddellijk ten van de oostelijke ruimte werd nog de schaarse resten van een vierkante beerput aangesneden. Deze structuur werd overigens reeds aangesneden en onderzocht tijdens het proefsleuvenonderzoek. Op basis van de in de opvulling schaarse vondsten kon de opgave ervan in de loop van de 17de eeuw gedateerd worden (Praet & Pype 2017; OE 2017D278).

7.2.1.2 DE OOSTELIJKE RUIMTE: STRUCTUUR SPOOR 3.15

De oostelijke ruimte heeft een binnenwerkse lengte van ca. 10m en een breedte van ca. 6m. Van de korte oostelijke zijmuur bleek het verdere zuidelijke verloop verstoord (Fig. 44). Als gevolg van recente verstoringen bleek reeds heel wat muurwerk diepgaand verstoord waardoor een duidelijke interpretatie bemoeilijkt wordt. Van de aangetroffen fundering bleven slechts maximaal vier baksteenlagen bewaard. De constructie is volledig opgetrokken in een orangerode baksteen (volledige bakstenen en fragmenten) van 24,5x11-11,5-12x5-6cm en een beigewitte grove kalkmortel in traditioneel verband. De buitenmuren van de constructie hebben een dikte van anderhalve steen, de binnenmuren een halve steen.

Figuur 44: Algemeen zicht op de oostelijke ruimte structuur 3.15 (ABO nv 2018)

Ter hoogte van de korte oostelijke zijde bleken de binnenhoeken met de kerende langse zijmuren opvallend zwaarder uitgewerkt door middel van een dieper gefundeerde hoekversteviging.

Ter hoogte van de zuidelijke binnenhoek werd een sondering uitgevoerd om inzicht te verkrijgen in de aard en de aanlegdiepte van de hoekversteviging. Hieruit bleek duidelijk dat het hoekverband duidelijk bewust dieper gefundeerd was en als basis werd zelfs een gerecupereerd blok in Doornikse kalksteen ingewerkt om het draagvlak te vergroten (Fig. 45).

Figuur 45: Sondering ter hoogte van de zuidelijke binnenhoek (ABO nv 2018)

De verstevigingen werden uiteraard aangebracht in functie van het “dragen” van een welbepaalde structuur of constructie waarbij een zijwaartse druk werd bekomen, zoals bijvoorbeeld een brede wangenhaard. Hierbij wordt de wandstookplaats aan weerszijden geflankeerd door een naar voren springende steunmuur, die de eigenlijke rookvang en schoorsteen dragen en dus bijgevolg een degelijke fundering vereisen.

Op basis van het gebruikte bouw materiaal, de positie van de structuur én de oriëntatie kan de plattegrond vrijwel zeker in verband gebracht worden met het 15de -eeuwse Schuttershof van de Sint-Jorisgilde.

Op de historische kaart van L. de Bersaques uit 1634-1641 wordt het Schuttershof duidelijk weergegeven (Fig. 46).

Een gedeelte van de bebouwing bevindt zich binnen het studiegebied onmiddellijk ten oosten van het kanaal het zogenaamde “Vuil Leyken”. Ten oosten van het Schuttershof wordt een houten staakmolen afgebeeld binnen de stadsmuur en werd wellicht ook aangewend door de Schuttersgilde.

Figuur 46: Overzicht van Kortrijk op de L. de Bersaques kaart (1634-1641) met aanduiding van het studiegebied (rood) (Stadhuis Kortrijk, Gemeenteraadszaal). Met dank aan Philippe Despriet.

7.2.2 RESTANT MESTLENS SPOOR 3.9

Onmiddellijk ten zuidoosten van muurspoor 3.8 kwam nog in het vlak een restant van een organische lens aan het licht (spoor 3.9; Fig. 47). De kuil bleek reeds grotendeels aangetast door recente bodemingrepen waardoor er slechts nog een ondiepe lens bewaard bleef (Fig. 48).

Figuur 47: Algemeen zicht op kuil spoor 3.9 (ABO nv 2018)

Figuur 48: Doorsnede van kuil spoor 3.9 (ABO nv 2019)

7.2.3 BAKSTENEN MUUR 3.12

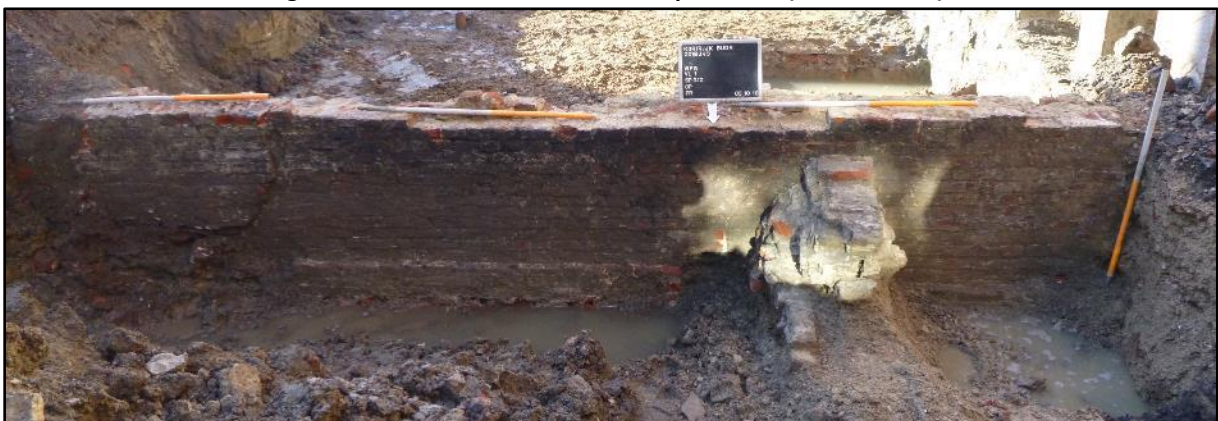
In het noordelijke deel van de werkput kon het verdere verloop van de bakstenen muur die tijdens het vooronderzoek aan het licht kwam (spoor 1.1) verder geregistreerd worden (Praet & Pype 2017; OE 2017D278).

De muur zelf is geheel opgebouwd in een oranje- tot donkerrode baksteen van 23,5-24x11,5-12x5-6cm en een harde witbeige kalkmortel met duidelijk zichtbare kalkinclusies. De muur heeft aan de bovenzijde een breedte van 2 en een halve steen (ca. 0,50m) en een maximaal bewaarde hoogte van 13 baksteenlagen gemetseld in een onregelmatig verband (Fig. 49 - 50).

Er is een duidelijk opvallend technisch verschil merkbaar tussen de noordelijke en zuidelijke zijde. De noordelijke zijde is duidelijk vlak afgewerkt en kan beschouwd worden als de “geziene” kant, terwijl de zuidzijde onregelmatig is afgewerkt en meerdere versnijdingen heeft. Tevens zijn op bepaalde plaatsen aan de noordelijke zijde nog duidelijke sporen aanwezig van een kalkwitsel wat duidelijk wijst op een afwerkingslaag.

Figuur 49: Bovenaanzicht van muur spoor 3.12 (ABO nv 2018)

Figuur 50: Noordelijke zijde van muur spoor 3.12 (ABO nv 2018)

De fundering kent aan de zuidelijke zijde drie versnijdingen en is aangelegd, omwille van de onstabiele ondergrond eigen aan de alluviale vallei, op een brede basis bestaande uit gerecupereerde stukken

metselwerk afkomstig uit een afbraak. Deze werden duidelijk aangelegd op een stabilisatielaag bestaande uit los baksteenpuin. Het geheel werd duidelijk aangebracht in functie van het creëren van een ruimer draagvlak voor de constructie (Fig. 51 – 53).

Lokaal werd in een latere fase een opening aangebracht doorheen de dikte van de muur voor de aanleg van een 19de of vroeg 20ste -eeuwse gemetselde waterafvoerleiding. Deze waterde duidelijke af in de richting van de op dat ogenblik nog aanwezige Kleine Leie. Deze werd overbodig door de aanleg van de Nieuwe Leie en werd gedempt in 1913 (Fig. 54 en 55).

Figuur 51: Zuidelijke zijde van muur spoor 3.12 (ABO nv 2018)

Figuur 52: Detail fundering zuidelijke zijde van muur spoor 3.12 (ABO nv 2018)

Figuur 53: Detail fundering zuidelijke zijde van muur spoor 3.12 (ABO nv 2018)

Figuur 54: Bovenaanzicht restant bakstenen riool aan de noordelijke zijde van muur spoor 3.12 (ABO nv 2018)

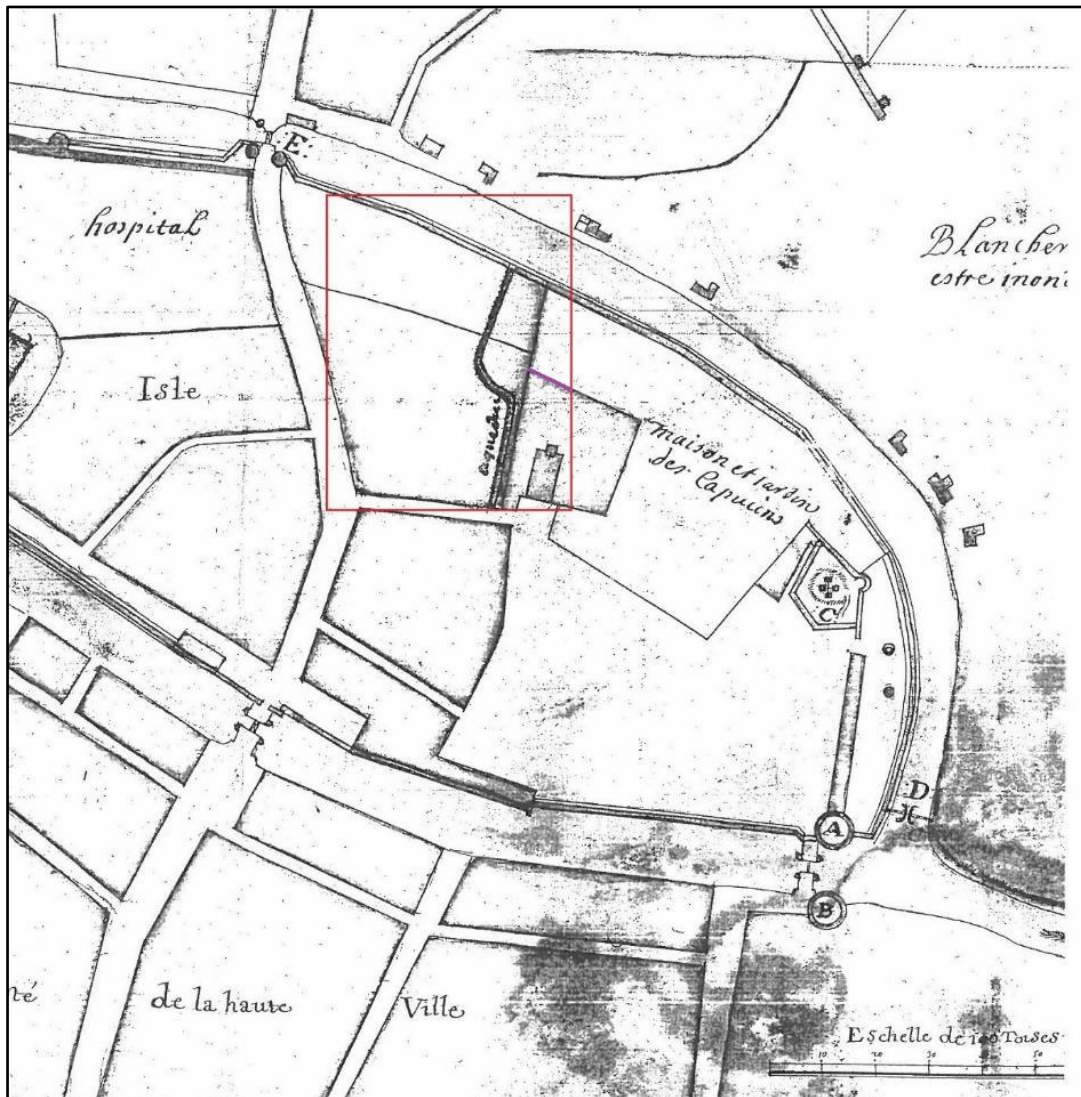
Figuur 55: Vooraanzicht restant bakstenen riool aan de noordelijke zijde (ABO nv 2018)

Het gebruik van gedeelten van afgebroken muurwerk in de fundering wijst overduidelijk op herbruik van materiaal en is mogelijk afkomstig van tijdens de afbraak van het Schuttershof voorafgaand de bouw van het kloostercomplex.

Op basis van de positie en oriëntatie van de aangetroffen muur kan deze mogelijk in verband gebracht met een mogelijke omheiningsmuur van het voormalige Kapucijnerklooster uit het einde van de 17de eeuw.

De kaart opgesteld in opdracht van Vauban uit 1695 toont het afgebakende kloosterdomein "*maisons et jardins des Capucins*" binnen de Bourgondische stadsmuur (Fig. 56). Onmiddellijk ten oosten daarvan is de locatie van de houten staakmolen herkenbaar in de vorm van een aarden belt met in kruisvorm geplaatste teerlingen. Ten noorden van de kerk van het klooster kan een oost-west verlopende percelering mogelijk wijzen op een omheiningsmuur.

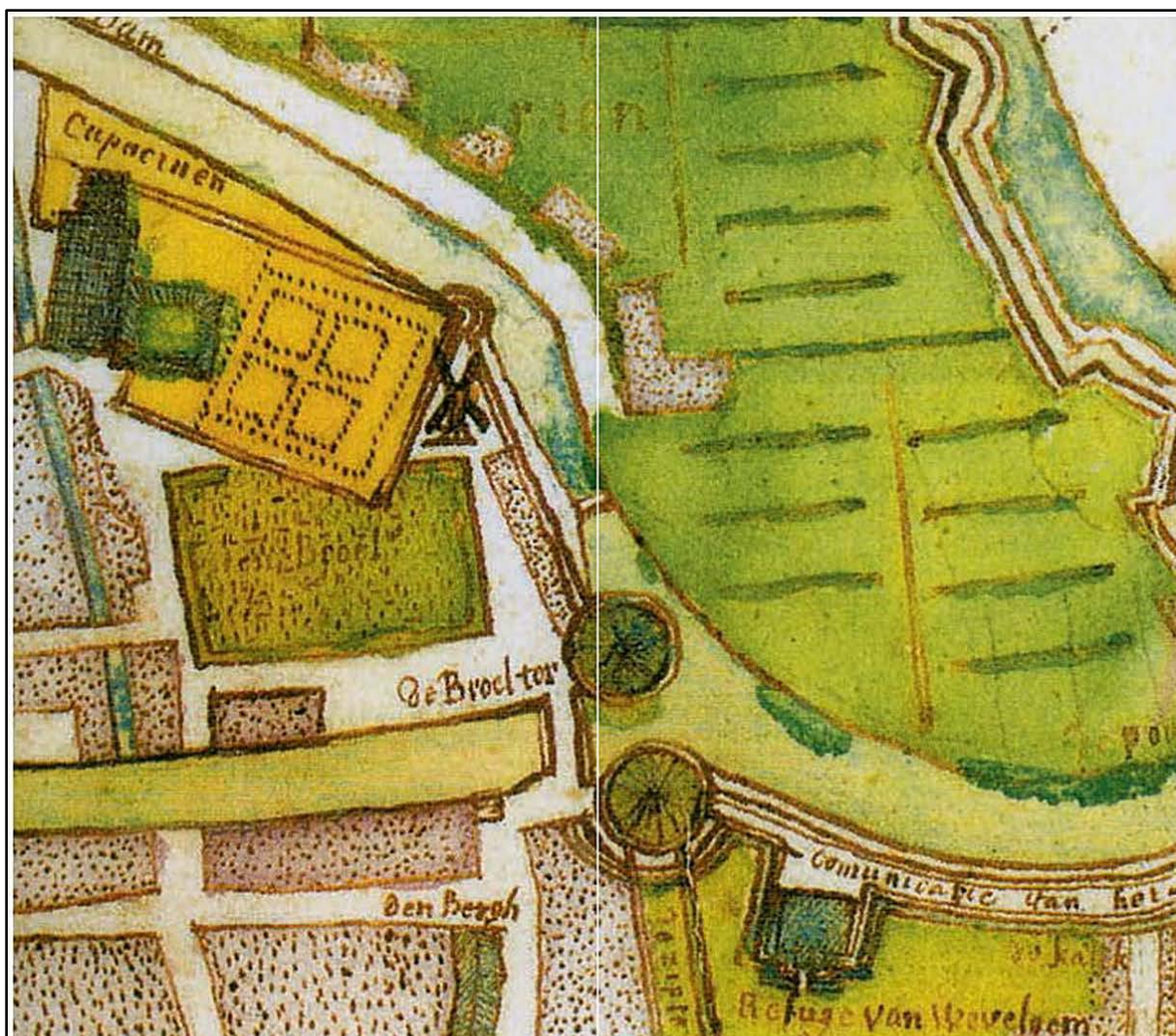
Ten westen van de kerk wordt het “Vuil Leyken” aangeduid. In tegenstelling tot de kaart van Bersaques vertoont het verloop een opvallende knik in westelijke richting om daarna opnieuw noordwaarts verder te lopen.

Figuur 56: Kaart opgesteld in opdracht van Vauban (1695) met aanduiding van het studiegebied (rood) en de mogelijke omheiningsmuur (paars) (Parijs-Vincennes, Archives de l'Armée de Terre, Article 14. Courtray).

Met dank aan Philippe Despriet.

Op het stadsplan van na 1711 is tevens het kloosterdomein “Capucinen” in de vorm van kloosterkerk met pand duidelijk weergegeven en is ten oosten van de kerk een duidelijke omheiningsmuur aangeduid (Fig. 57).

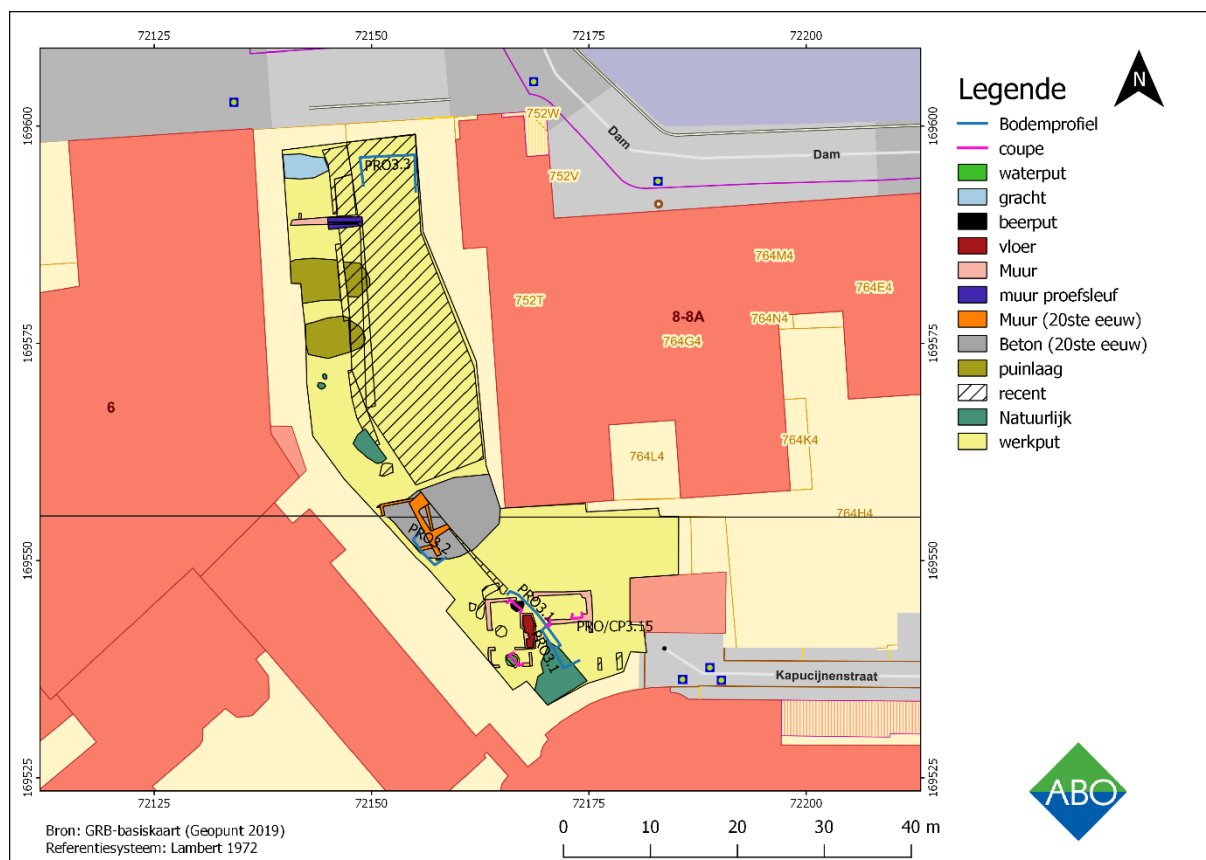

Figuur 57: Detail uit het stadsplan van na 1711 (Despriet 2010, p. 29)

Mogelijk werd de omheiningsmuur samen met het klooster afgebroken tussen 1812 en 1819. Ten noorden ervan liep de laatmiddeleeuwse stadsmuur.

7.2.4 RECENTE VERSTORINGEN

In het centrale gedeelte van de werkput werden nog de funderingen aangesneden van een recente structuur opgetrokken in baksteen en beton (Fig. 58 en 59).

Figuur 58: Algemeen grondplan van Werkput 3 met aanduiding van de recente structuren (ABO nv 2018)

Figuur 59: Recente structuur centraal in Werkput 3 (ABO nv 2018)

Het verdere oostwaartse verloop van muur spoor 3.12 bleek verstoord door de aanleg van een zone met een drietal betonnen watercisternes van 10.000L met daarop een betonnen draagvloer (Fig. 60). De cisternes werden aangelegd in de jaren '90 van vorige eeuw bij de bouw van het H. Hart Zorgcentrum.

Dit betekent dan ook dat hierdoor de volledige noordoostelijke hoek van het onderzoeksgebied volledig tot een diepte van ca. 3m verstoord werd (Fig. 61 en 62).

**Figuur 60: Verstoring op de voorgrond door recente watercisternes en draagvloer op de voorgrond (oostzijde)
(ABO nv 2018)**

Figuur 61: Algemeen zicht op de werkzaamheden met rechts de aanwezige citernes (ABO nv 2018)

Figuur 62: Algemeen zicht op de onder de vloerplaat aanwezige betonnen citernes. De insteek is in het rood aangeduid (ABO nv 2018)

Figuur 63: De bouwput na afloop van het onderzoek gezien vanuit het noorden (ABO nv 2018)

7.3 KENNISVERMEERDERING EN WAARDERING EN VERGELIJKING MET DE RESULTATEN VAN HET VOORONDERZOEK

De uitgevoerde werfbegeleiding heeft toegelaten bijkomend inzicht te bekomen in de landschappelijke en archeologische context binnen het onderzoeksgebied gesitueerd binnen het Buda-eiland. Het onderzoeksgebied is gesitueerd op de zuidelijke oever van de Leie-vallei (alluviale vallei).

Tevens was het mogelijk enkele stellingen die geponeerd werden na het proefsleuvenonderzoek bij te stellen.

Tijdens het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek werd ervan uitgegaan dat er aanwijzingen werden aangetroffen voor de aanwezigheid van de stadsgracht. De gelamineerde afzettingen werden toen verkeerdelijk in verband gebracht met afzettingen binnen de stadsgracht. Dit veronderstelde meteen ook de mogelijke aanwezigheid van de locatie van de eigenlijke stadsmuur ten zuiden daarvan en dus binnen het onderzoeksgebied (Praet & Pype 2017; OE 2017D278).

Op basis van de uitgevoerde archeologische begeleiding kon nu echter met zekerheid aangetoond worden dat de stadsgracht niet aanwezig is binnen het onderzoeksgebied en de aangetroffen afzettingen met zekerheid dienen geïnterpreteerd te worden als fluviatiele Quartaire afzettingen binnen de alluviale vallei van de Leie.

Tevens laat dit toe de zogenaamde “dempingspakketten” binnen de stadsgracht zoals geïnterpreteerd tijdens het vooronderzoek, dat die eerder het gevolg zijn van het ophogen en nivelleren van het terrein, mogelijk in functie van de bouw van het Kapucijnerklooster in de late 17de eeuw.

Bij de herinterpretatie van de aard van de gelamineerde afzettingen kan meteen ook het tijdens het vooronderzoek vastgestelde en geregistreerde ca. 10m breed zandig pakket met een dikte van maximum 0,40m dat zich stratigrafisch bovenop de fluviatiele afzettingen bevond, nu beter gekaderd worden. Eventueel kan deze in verband gebracht worden met het slechten en nivelleren van de eigenlijke binnenwal van de stadsversterking na 1684.

Tijdens de archeologische begeleiding kon echter omwille van de terreinomstandigheden deze vaststelling niet verder gecontroleerd worden.

Indien dit pakket daadwerkelijk als walrestant kan geïnterpreteerd worden, dan dient de eigenlijke stadsgracht en –versterking dan ook onmiddellijk ten noorden ervan gezocht te worden. Zo kan de in 1913 gedempte Kleine Leie (huidige Dam) ongetwijfeld in verband gebracht worden met de voormalige stadsgracht en dient dan de eigenlijke stadsmuur gesitueerd te worden ter hoogte van de huidige zuidelijke rand van de Dam, met andere woorden, zelfs eerder ter hoogte van het huidige voetpad/groenstrook!

Dit wordt tevens versterkt door de situering van de eigenlijke stadsmuur onmiddellijk ten noorden van de voormalige omheiningsmuur van het Kapucijnerklooster, waarvan ten andere een gedeelte werd aangetroffen.

De gelamineerde afzettingen in het uiterst noordelijke deel van de werkput, die tijdens het vooronderzoek als afzettingen binnen de grachtvulling geïnterpreteerd werden, kunnen nu met zekerheid in verband gebracht worden met fluviatiele getijdenafzettingen binnen de toen nog actieve alluviale vallei van de Leie.

Aan de hand van historische bronnen werd duidelijk dat zich ter hoogte van de Dam er zich tot 1913 een zijarm van de Leie bevond. De aanwezigheid van een “verlandingsoppervlak” op de top van de fluviatiele afzettingen ten zuiden van de gelamineerde afzettingen kan in verband gebracht worden met de hoger gelegen valleirand die dus bijgevolg sneller droger kwam te liggen. Op basis van het weinige archeologische vondstmateriaal lijkt de verlanding in ieder geval nog niet volledig voltrokken en de terreinen wellicht nog geregeld onder water kwam te staan tijdens de late middeleeuwen. Wellicht kwam aan deze beïnvloeding een einde met de bouw van de stadsomwalling tussen de tweede helft van de 14de en 15de eeuw.

De gedeeltelijk bewaarde bakstenen plattegrond in het uiterst zuidelijke deel van de werkput kan op basis van het gebruikte bouwmateriaal, de positie van de structuur én de oriëntatie ervan vrijwel zeker in verband gebracht worden met het 15de -eeuwse Schuttershof van de Sint-Jorisgilde.

Het vastgestelde ophogingspakket onder de aangetroffen fundering, bestaande uit lemig materiaal, werd wellicht aangelegd om het waterzieke bouwterrein te nivelleren in functie van de bouw van het Schuttershof.

Dit hof werd afgebroken of heringericht in functie van het Kapucijnenklooster vanaf 1668.

De langse muur aangesneden in het noordelijke deel van de werkput kan, op basis van de historische cartografie, vrijwel zeker in verband gebracht worden met een mogelijke omheiningsmuur van dit Kapucijnenklooster. Het klooster of althans een gedeelte ervan werd gesloopt in het eerste kwart van de 19de eeuw. Het herbruikt materiaal vastgesteld in de fundering van de muur is mogelijk afkomstig van de afbraak van de gebouwen van het voormalige Schuttershof.

Andere delen zoals de kerk en bijgebouwen werden pas in de jaren '50 en '60 van vorige eeuw afgebroken.

Met de bouw van het kinderdagverblijf en het H. Hart Zorgcentrum werd het aanwezige archeologisch bodemarchief finaal grondig verstoord en bleven er dan slechts schaarse resten behouden.

8 INTERPRETATIE

8.1 DATERING

De aangetroffen structuren kunnen op basis van het gebruikte bouwmateriaal, de positie en oriëntatie én de beschikbare historische bronnen in tijd en ruimte gesitueerd worden. De restanten van de gebouwplattegrond, aangetroffen in het zuidelijke deel van het onderzoeksgebied, kunnen in verband gebracht worden met het 15de -eeuwse Schuttershof afgebroken of aangepast in functie van de inrichting van het Kapucijnenklooster vanaf 1668.

Wat betreft de aantoonbare verlandingshorizont wijst het aantreffen van laatmiddeleeuws aardewerk in die horizont er duidelijk op dat deze op dat ogenblik nog niet volledig voltrokken was en het areaal wellicht nog geregeld onder water kwam. Niet verwonderlijk gezien de situering van het onderzoeksgebied binnen de alluviale vallei van de Leie.

De langse muur in het noordwestelijke deel van het onderzoeksgebied kan vrijwel zeker in verband gebracht worden met een mogelijke omheiningsmuur van het Kapucijnerklooster (1668 – 1812/1819).

Ten noorden van de omheiningsmuur kan een restant van een zandig pakket mogelijk in verband gebracht worden met het afgraven en nivelleren van de binnenwal in de late 17de eeuw (na 1684) in verband gebracht.

Met de demping in 1913 naar aanleiding van de aanleg van het kanaal de Nieuwe Leie ten noorden van het Buda-eiland, verdween de voormalige stadsgracht (Kleine Leie) en werd de Dam aangelegd.

Met de herinrichting van het terrein in de 20ste eeuw, met ondermeer de bouw van het kinderdagverblijf en het H. hart Zorgcentrum werd het bodemarchief diepgaand verstoord, waardoor slechts schaarse resten behouden bleven.

Samengevat kan tot slot volgende tijdstabel opgesteld worden:

- Late middeleeuwen: waterziek gebied ter hoogte van een natuurlijke oever onderhevig aan getijdenwerking en nadien geleidelijke verlanding binnen de alluviale vallei.
- Tweede helft 14de – loop 15de eeuw bouw Bourgondische stadsomwalling bestaand uit een stadsgracht en stadsmuur met halfronde torens en poorttorens.
- In de 15de eeuw ophoging/nivellering terrein binnen de stadsomwalling in functie van bouwrijp maken areaal voor de bouw van het Schuttershof.
- 1668 afbraak Schuttershof, opnieuw ophogen terrein in functie van de bouw van het Kapucijnenklooster.
- na 1684 slechten van de stadsversterking en nivelleren binnenwal.
- 1812-1819 afbraak gedeelten Kapucijnenklooster.
- 1913 demping Kleine Leie (voormalige stadsgracht) en aanleg Dam.
- Jaren '50 en '60 van de 20ste eeuw afbraak resterende gebouwen Kapucijnenklooster zoals bijvoorbeeld de kerk.
- Jaren '90 van de 20ste eeuw: bouw kinderdagverblijf en H. Hart Zorgcentrum.

8.2 BEANTWOORDING VAN DE ONDERZOEKSVRAGEN:

- **Zijn er nog archeologische resten van de stadsverdediging aanwezig? Indien ja, kan er een onderscheid gemaakt worden tussen de stadsmuur, de aarden wallen en de gracht?**

Een zandig pakket met een dikte van maximaal ca. 0,40m, opgebracht bovenop de gelamineerde afzettingen in het uiterste noordelijke deel van de werkput kan, na herinterpretatie van de archeologische gegevens, mogelijk als een restant van de binnenwal van de Bourgondische stadsomwalling beschouwd worden. Wellicht dient de eigenlijke stadsmuur dan ook meer noordwaarts gesitueerd te worden, onmiddellijk buiten het onderzoeksgebied, ter hoogte van de huidige Dam (tot voor 1913 Kleine Leie).

- **Kan de destructie en afgraving van de stadsverdediging archeologisch worden vastgesteld?**

Het zandig pakket met een dikte van maximaal ca. 0,40m, opgebracht bovenop de gelamineerde afzettingen in het uiterste noordelijke deel van de werkput, kan in verband gebracht worden met het nivelleren van de binnenwal door de Fransen na 1684.

- **Zijn er structuren aanwezig die gerelateerd zijn aan het kanaaltje Vuijl Leyken?**

Er werden geen aanwijzingen aangetroffen van het kanaaltje Vuijl Leyken binnen het onderzoeksgebied. Op basis van de historische bronnen én het noodonderzoek van Ph. Despriet bij de bouw van het Zorg- en Wooncentrum wordt dit eerder gesitueerd ter hoogte van de voormalige vleugel van het beddenhuis. Doch omwille van het feit dat er hier geen bodemingreep wordt uitgevoerd (de bestaande kelders blijven bewaard en werden opgevuld in functie van de nieuwbouw) kon dan ook geen informatie bekomen worden.

Indien er zich onder de behouden kelderverdieping nog resten van dit kanaaltje aanwezig zouden zijn, blijven deze dan ook in situ bewaard.

- **Zijn er aanwijzingen voor artisanale activiteiten (leerlooierskuipen, smederijen, pottenbakkerijen, e.d.) die traditioneel aan de stadsrand voorkomen?**

Er werden binnen het onderzoeksgebied geen aanwijzingen aangetroffen voor artisanale activiteiten.

- **Zijn er structuren aanwezig in het binnengebied waar slechts weinig informatie over beschikbaar is op basis van de bureaustudie?**

De aangetroffen resten van een gebouwplattegrond kan op basis van de gebruikte materialen, de ligging en de oriëntatie ervan mogelijk in verband gebracht worden met het voormalige 15de -eeuwse Schuttershof van de Sint-Jorisgilde. Met uitzondering van een paar historische cartografische bronnen is er voor het overige weinig info beschikbaar omtrent dit hof.

Vanaf 1668 wordt overigens op de locatie van het voormalige Schuttershof het Kapucijnerklooster gevestigd en werd nadien gedeeltelijk gesloopt tussen 1812 en 1819. De overgebleven gebouwen verdwenen onder de sloophamer in de Jaren '50 en '60 van vorige eeuw.

- **Welke archeologische niveaus zijn er aanwezig binnen het studiegebied?**

Er werd slechts één archeologisch niveau aangetroffen binnen het onderzoeksgebied. Het archeologisch niveau situeert zich op ca. 1,50m onder het maaiveld.

- **Op welke diepte bevindt het archeologisch vlak zich?**

Het archeologische niveau bevindt zich op ca. 1,50m onder het huidige maaiveld. De hogere gelegen niveaus worden gekenmerkt door recente ophogingslagen (Werkput 3).

- **Tot op welke diepte is het bodemarchief verstoord?**

De verstoringsgraad gaat tot ca. 1,50m onder het huidige maaiveld en is het gevolg van de diverse bouwactiviteiten binnen het onderzoeksgebied.

- **Kan er een link gelegd worden met andere opgravingen en vondsten in de regio?**

In 1999 werd een noodopgraving uitgevoerd tijdens de bouw van het rust- en verzorgingstehuis Heilig Hart. Er werd een bevaarbaar kanaal teruggevonden dat bleek opgevuld tussen 1350-1600. Dit kanaaltje werd geïdentificeerd als het Vuijl Leyken (Despriet 1999).

Naar aanleiding van een uitbreiding van het woon- en zorgcentrum H. Hart, op de hoek van de Dam en de Korte Kapucijnenstraat in 2009, werd er tot op een diepte van -3.20m MV opgegraven. Hierbij werden een strook onberoerde grond met een oost-west verloop in verband gebracht met een restant van de aarden wal van de Bourgondische stadsomwalling teruggevonden. Deze stadsomwalling werd tussen 1353 en 1454 gebouwd en werd in 1684 opgeblazen door het Franse leger. Er werd ook zwaar metselwerk in baksteen aangetroffen dat omwille van wateroverlast niet verder onderzocht kon worden, waardoor de interpretatie onduidelijk blijft.

Wellicht kan het tijdens het vooronderzoek waargenomen zandige pakket bovenop de fluviatiele gelamineerde afzettingen in het noordelijke deel van het onderzoeksgebied, dan ook in verband gebracht worden met de waarneming door Ph. Despriet in 2009.

- **Uit welke periodes dateren de archeologische sporen en/of vondsten?**

De aangetroffen structuren en vondsten dateren uit de late- en postmiddeleeuwen. Zo kunnen de resten van de aangetroffen gebouwplattegrond mogelijk in verband gebracht worden met het voormalige 15de -eeuwse Schuttershof dat in de late 17de eeuw (1668) plaats ruimde voor de bouw van het Kapucijnerklooster. De meer noordelijke aangesneden oost-west verlopende bakstenen muur kan vrijwel zeker in verband gebracht worden met de omheiningsmuur van het Kapucijnerklooster opgetrokken vanaf 1668 en gesloopt tussen 1812 en 1819.

- **Wat is de bewaringstoestand van de archeologische sporen en/of vondsten?**

Omwille van de grootschalige 19de -eeuwse afbraakwerkzaamheden van het voormalige Kapucijnerklooster en de recente bouwwerkzaamheden van het Woon- en Zorgcentrum H. Hart, bleek het bodemarchief dan ook reeds diepgaand verstoord tot een diepte van ca. 1,50m onder het maaiveld.

8.3 POTENTIEEL TOT KENNISVERMEERDERING EN SAMENVATTING

Het uitgevoerde archeologische onderzoek in de vorm van een werfbegeleiding liet toe bijkomend inzicht te bekomen in de landschappelijke en archeologische context binnen het onderzoeksgebied. Het liet tevens toe enkele stellingen die geponeerd werden na het proefsleuvenonderzoek bij te stellen.

Tijdens het vooronderzoek werden de in het uiterste noordelijke deel van de werkput vastgestelde zandige afzettingen geïnterpreteerd als afzettingen binnen de stadsgracht. De stratigrafisch

aantoonbare antropogene pakketten bovenop deze afzettingen werden geïnterpreteerd als dempingspakketten binnen de eigenlijke stadsgracht.

Doch op basis van de bekomen gegevens uit het vervolgonderzoek door middel van een werfbegeleiding kon echter aangetoond worden dat de stadsgracht helemaal niet aanwezig is binnen het onderzoeksgebied.

Tevens kon aangetoond worden dat de zogenaamde antropogene “dempingspakketten” eerder aangebracht werden in functie van het nivelleren van het terrein, mogelijk in functie van de inplanting van het Kapucijnerklooster. De eigenlijke stadsversterking dient dus meer noordwaarts gesitueerd te worden, mogelijk eerder ter hoogte van de huidige Dam. Dit zou dan betekenen dat de eigenlijke stadsmuur dient gezocht te worden net buiten het onderzoeksgebied, meer bepaald ter hoogte van de huidige parkeerstrook of voetpad.

Wel kan een zandig pakket, waargenomen bovenop de gelamineerde afzettingen in het uiterst noordelijke deel van het onderzoeksgebied, mogelijk in verband gebracht worden met een restant van de eigenlijke binnenwal.

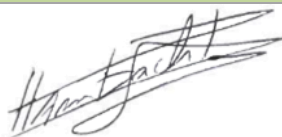
De waargenomen gelamineerde afzettingen in het uiterst noordelijke deel van de werkput, die tijdens het vooronderzoek als afzettingen binnen de grachtvulling gezien werden, kunnen nu met zekerheid in verband gebracht worden met fluviatiele afzettingen binnen de nog actieve vallei van de Leie. De aanwezigheid van een “verlandingsoppervlak” op de top van de fluviatiele afzettingen ten zuiden van de gelamineerde afzettingen tonen aan dat een bepaald areaal zich mogelijk hoger bevond en bijgevolg sneller droger kwam te liggen. Op basis van het weinige archeologische vondstmateriaal lijkt de verlanding nog niet volledig voltrokken tijdens de late middeleeuwen. Wellicht kon dit pas na de bouw van de stadsomwaling.

De gedeeltelijk bewaarde bakstenen plattegrond in het uiterst zuidelijke deel van de werkput kan op basis van het gebruikte bouw materiaal, de positie van de structuur én de oriëntatie vrijwel zeker in verband gebracht worden met het 15de -eeuwse Schuttershof van de Sint-Jorisgilde.

De langse muur in het noordelijke deel van de werkput kan in verband gebracht worden met een mogelijke omheiningsmuur van het in 1668 opgerichte en tussen 1812 en 1819 afgebroken Kapucijnerklooster. Wellicht werd voor de fundering van de muur onder meer materiaal herbruikt afkomstig van het voormalige Schuttershof.

De aangetroffen langse muur die in verband gebracht kan worden met de omheiningsmuur van het voormalige Kapucijnerklooster, gekoppeld aan de historisch-cartografische gegevens, laat dan ook toe de positie van de eigenlijke Bourgondische stadsmuur te situeren ter hoogte van de huidige Dam.

9 KWALITEITSCONTROLE EN ONDERTEKENING

Naam	Functie	Handtekening	Datum
Patrick Hambach	General Director		20-12-2019
Toon Moeskops	Business Unit Manager		20-12-2019
Jan Coenaerts	Archeoloog/ Kwaliteitsverantwoordelijke		20-12-2019

10 BIBLIOGRAFIE

Bogemans F, 2007. Kaartblad 29: Kortrijk. Toelichtingen bij de quartairgeologische kaart van België – Vlaams gewest. Ministerie van de Vlaamse gemeenschap, afdeling Natuurlijke Rijkdommen en Energie, Brussel.

CadGIS 2016: Kadasterkaarten [online], http://ccff-test1.minfin.be/cadgisweb/?local=nl_BE (geraadpleegd op 11 mei 2017).

Centrale Archeologische Inventaris: CAI 2017.

Despriet P., 1999. Archeologisch onderzoek in Zuid-West-Vlaanderen, *Archaeologia Mediaevalis* 22, 60-61.

Despriet P., 2004. Kortrijk: Hospitaal van O.-L.-Vrouw: noodopgraving, *Zuid-Westvlaamse Opgravingen* 54, 14-15.

Despriet P., 2008. Kortrijk: laat-middeleeuwse toren achter het O.-L.-Vrouwehospitaal, *Zuid-Westvlaamse opgravingen 2007. Archaeologische en historische monografieën Zuid-West-Vlaanderen* 67, 14-17.

Despriet, P., 2010: De Kortrijkse Broeltorens. Een bouwhistorisch-archeologische studie. Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen, 75.

Despriet P., 2010a. Stads kernonderzoek in Kortrijk (W.-Vl.), *Archaeologia Mediaevalis* 33, 62-63.

Despriet P., 2010b. Kortrijk: Budastraat 23, *Zuid-Westvlaamse opgravingen 2009. Archaeologische monografieën Zuid-West-Vlaanderen* 73, 9-10.

Despriet P., 2010c. Kortrijk: Hoek Dam en Korte Kapucijnenstraat, *Zuid-Westvlaamse opgravingen 2009. Archaeologische en historische monografieën Zuid-West-Vlaanderen* 73, 15-16.

Despriet P., 2012. Kortrijk: nieuwe Leiepoort (1400-1782), *Archaeologia Mediaevalis* 35, 133-134.

Dewilde, M., Despriet, P., Wyffels, F. 2014: Vondstmelding aan de Budabrug in Kortrijk (West-Vlaanderen). Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed.

DOV Vlaanderen Bodemverkenner 2016: Topografische kaarten [online], <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/?module=public-bodemverkenner#ModulePage> (geraadpleegd op 11 mei 2017).

Geopunt Vlaanderen 2017: Basiskaarten (Luchtfoto 2015, Stratenplan) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 11 mei 2017).

Geopunt Vlaanderen 2017: Historische kaarten (Ferraris, Atlas van Buurtwegen, Vandermaelen, Popp) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 11 mei 2017).

Geopunt Vlaanderen 2017: Bodem kaarten (Bodemtypes, Bodemgebruik, Bodemerosie, WRB Soil Units, Tertiaire formaties, Quartaire formaties) [Online], <http://www.geopunt.be/kaart> (geraadpleegd op 11 mei 2017).

Heyvaert B., 2015. Archeologisch prospectie Kortrijk Oude Leiearm. Basisrapport, Monument Vandekerckhove Afdeling Archeologie Rapport 2015/17, Ingelmunster.

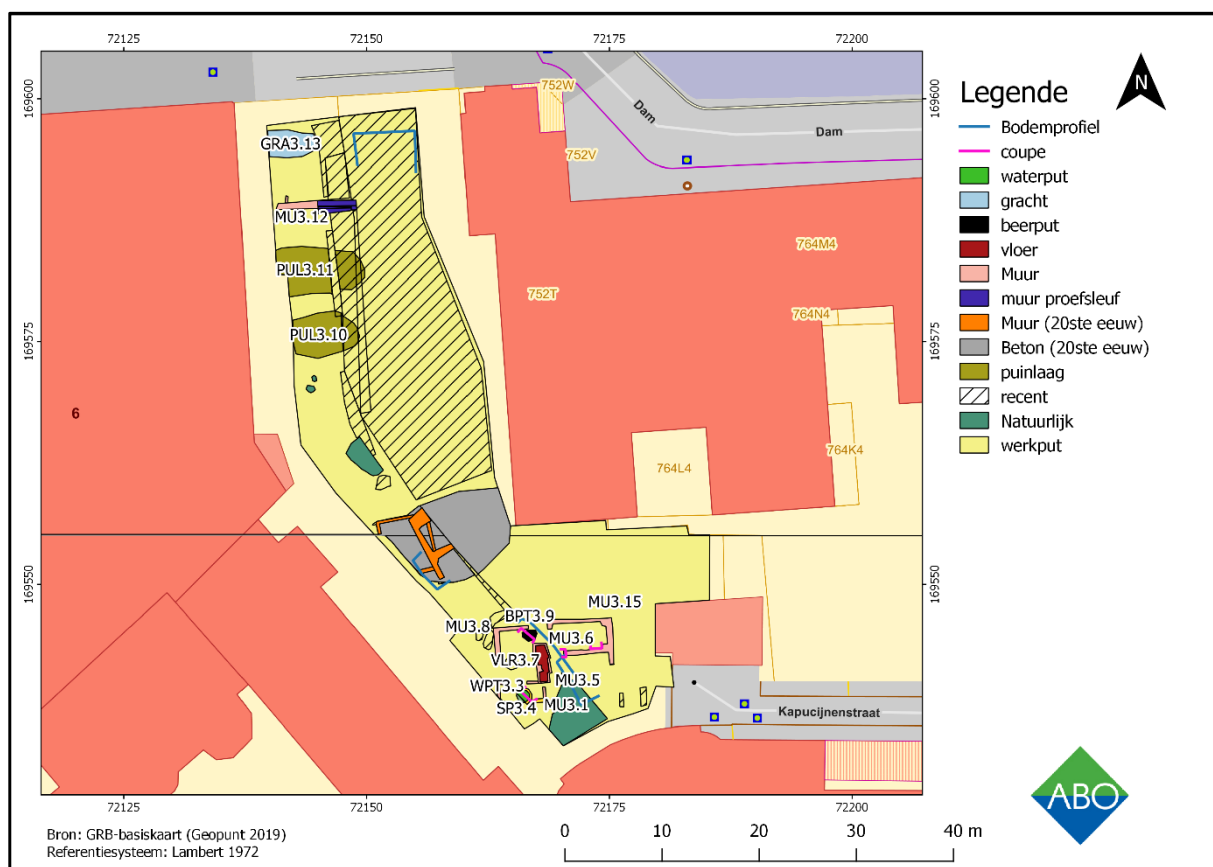
Inventaris bouwkundige Erfgoed: IBE 2017

Mattelaer P., 2011. De windmolens van Kortrijk, *Leiegouw* 53.1, 5-77.

Nationaal Geografisch Instituut (NGI): Topografische kaart (1:10.000), [Online], www.ngi.be (geraadpleegd op 11 mei 2017).

Van Ranst E & Sys C., 2000, *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaarten van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Laboratorium voor bodemkunde, Universiteit Gent, Gent.

11 OVERZICHTSPLAN

12 SPORENLIJST

WP	SP	Vlak	Sector /vak	Datum	Vorm + afmetingen	(Harris) relatie met sp	Richting	Coupe nr.	(vaag/duidelijk), (Hom/Het), Kleur, textuur, inclusies, bioturbatie, (bij coupe: stratigrafie)	Interpretatie, datering	Vondst/ staal nr.
3	3.1	1		3/10/2018	vierkant (L 1,4m x B 0,26m)	over 3.2	NO-ZW		duidelijk, hom, Ro, Wt, Gr, BS+KM, BS3, KM2, HK1, (BS: L ?x B 11cm)	beerbak 17de E	
3	3.2	1		3/10/2018	lineair (L 0,80x B 0,31m)	onder 3.1	NW-ZO		Vaag, het, Ro, Gr, Wt, Z2K1, KM2, BS2, HK1	uitbraakspoor 17de E	
3	3.3	1		3/10/2018	rond (1,4m doormeter)	door 3.4	N-Z		duidelijk, het, Z2K1, Dgr, ZW, LBR, Gevelkt, BS2, KM1, Natuur steen1, BS3 (BS: L 22cm X B 9cm)	waterput en vulling, 19de eeuw	
3	3.4	1		3/10/2018	rond (1,71m doormeter)	onder 3.3	N-Z		duidelijk, het, Z2K1, Dgr, ZW, LBR, Gevelkt, BS2, KM1, HK 1	insteek waterput 19de E	
3	3.5	1		3/10/2018	rechthoek (L 2,03m x B 0,32m)	onder 3.6	NW-ZO		Vaag, Het, Z2K1, Lgr, Gr, Ro, gevlekt, BS2, KM1, HK1	uitbraak muur 16de E	
3	3.6	1		3/10/2018	lineair (L 3,44 x B 0,26m)	*	NO-ZW		duidelijk, hom, RO, BR, WT, BS3, KM2, (BS: L23 x B 12x H 5 cm)	muur (kelder?) 16de E	
3	3.7	1		3/10/2018	rechthoek (L 3,2m x B 1,4m)	*	NO-ZW		duidelijk, hom, BS3, KM1, Ro, Br, Wt, BS3, (tegel: L20cm X B 20cm)	vloer 16de E	
3	3.8	1		3/10/2018	rechthoek (lineair) (L6,7m x 0,36m)	*	NO-ZW		duidelijk, hom, bs3, Ro, Br, wt, BS 3, Km2, HK1, (BS: L 24x B 12cm)	muur 16de E	
3	3.9	1		3/10/2018	rond (L 1,3m doormeter)	onder 3.8	N-Z		duidelijk, hom, zw, dGr, bl, Z2K1, Org 3, HK1	mestkuil (Post)-ME/ ME	
3	3.10	1		4/10/2018	lineair (L 6 x B 4m)	*	O-W		vaag, Br, Ro, dBr, z2L1, BS2, KM1, HK1	puinlaag post-ME	
3	3.11	1		4/10/2018	lineair (L8 x B4m)	langs 3.1	O-W		vaag, Br, Ro, dBr, z2L1, BS2, KM1, HK1	puinlaag post-ME	
3	3.12	1		5/10/2018	lineair (L 6 x B &,15m)	langs 3.1	O-W		duidelijk, hom, BS3, KM2, Z2K1, BS3, KM1, HK1, (BS: 24x 11x 6cm) met gat in muur voor 19de eeuwse waterleiding	muur, 17de - 18de	
3	3.13	1		5/10/2018	lineair (L0,70 x B 0,40)	tegen 3.12	N-Z		duidelijk, hom, BS3, KM2, Z2K1, BS3, KM1, HK1, (BS: 24x 11X 5cm) latere fase aan 3.12	muur 18-19de E?	
3	3.14	1		5/10/2018	Lineair (L 4,8 x B 2,7m)	achter 3.12	O-W		duidelijk, BL, GR, Z2L1, org 2, Bs1, HK 2	gracht, Post-ME	
3	3.15	1		#####	rechthoekig (L 6,6m x	tegen 3.6	O-W		Deel bakstenen grondplan, BK 24-24,5x11,5x6cm	Muur 15de-16de eeuw	

13 VONDSTENLIJST

Project code: 2018J49

Site: Kortrijk-Buda

Inventaris vondsten

Blad 1

Inventaris nr.	WP	Spoor	Vlak	Profiel	Laag	Datum	Materiaaltype	Verzamelmethode (AAVL, Cp, Afw, Pnt, Bemo, Residu)	Aantal	Datering	Opmerking (vormspecificaties, bewaarskwaliteit, stalen, tekeningnummer, natuurlijk/antropogeen, primair/ secundair, ...)
1	3	3.9	*	3.9	1	04/10/18	AW	CP	7	Late/post ME	3 fragmenten van daktegels, roodgebakken, 2 fragmenten van vloertegels, 2 fragmenten van baksteen
2	3	3.9	*	3.9	4	04/10/18	AW	CP	7	Late ME	2 fragmenten van steunpootjes, reducerend gebakken, 2 wandfragmenten reducerend gebakken, 3 wandfragmenten oxiderend gebakken, strooiselglazuur
3	3	3.11	*	*	*	04/10/18	AW	AAVL	2	Post ME/ 19de eeuw	1 randfragment van kom, omgeslagen bandvormige rand met dekselprofiel, roodgebakken, loodglazuur, 1 wandfragment industrieel wit
4	3	3.12	*	*	*	05/10/18	AW	CP	2	Late ME	2 wandfragmenten oxiderend gebakken, loodglazuur
5	3	3.6	*	*	*	04/10/18	AW	CP	1	PostME	1 wandfragment Rijnlants steengoed, Raeren, zoutglazuur
6	3	3.2	*	3.2	*	05/10/18	AW	CP	*	Post ME/ recent	Gemengde context

14 MONSTERLIJST

Project code : 2018J49

Monsterlijst

Site: Korftrijk buda werfbegeleiding

WP	SP / Prof	Vlak	Sector /vak/ Kwad	Datum	Soort staal	Coupe/ Kwad nr.	Info verzamelwijze (AAVL, Cp, Afw, ...) aantal lagen, aanbevolen behandeling /doel analyse, maaswijdte, X Y Z coördinaten bij 3D	Foto nr.	Aantal /volume	Staal naam volledig	Staal nr.
3	3.6	1		3/10/2018	kalkmortel		AFW, datering mortel		1	1	1
3	3.9	1		3/10/2018	bulk		Bemo, AFW, Zaden en vruchten onderzoek		1 emmer	2	2
3	3.7	1		4/10/2018	tegels		AFW, bemo		1 tegel	3	3
3	3.6	1		4/10/2018	baksteen		AFW, bemo		1 BS	4	4